

37758, VII, E, c.

37758, VII, E, c
Izdaja

„Slovenska kršč. socialna zveza“.

Zbirka ljudskih iger.

I. snopšč.

(Tretji natis.)

Ljubljana, 1905.

Tisk R. Šeber nasl., Postojna.

ZBIRKA
LJUDSKIH IGER.

Izdaja
„Slovenska krščansko-socialna zveza“.

Prvi snopič:
(Ponatis.)

1. **Pravica se je izkazala.**

Burka. Spisal dr. J. E. Krek.

2. **Zamujeni vlak.**

Šaloigra. Priredil A. Kržič.

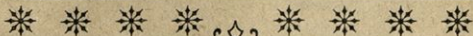
3. **Lurška pastirica.**

Igrokaz. Po dr. R. Weissenhoferju poslov. L. Š.

LJUBLJANA, 1905.

Založila „Slovenska krščansko-socialna zveza“.
Tisk R. Šeber nasl. v Postojni.

IN= 030000407

Pravica se je izkazala.

Burka v dveh dejanjih. — Spisal dr. Jan. Ev. Krek.

Osebe:

Ferjan, krčmar.

Kruljec, berač.

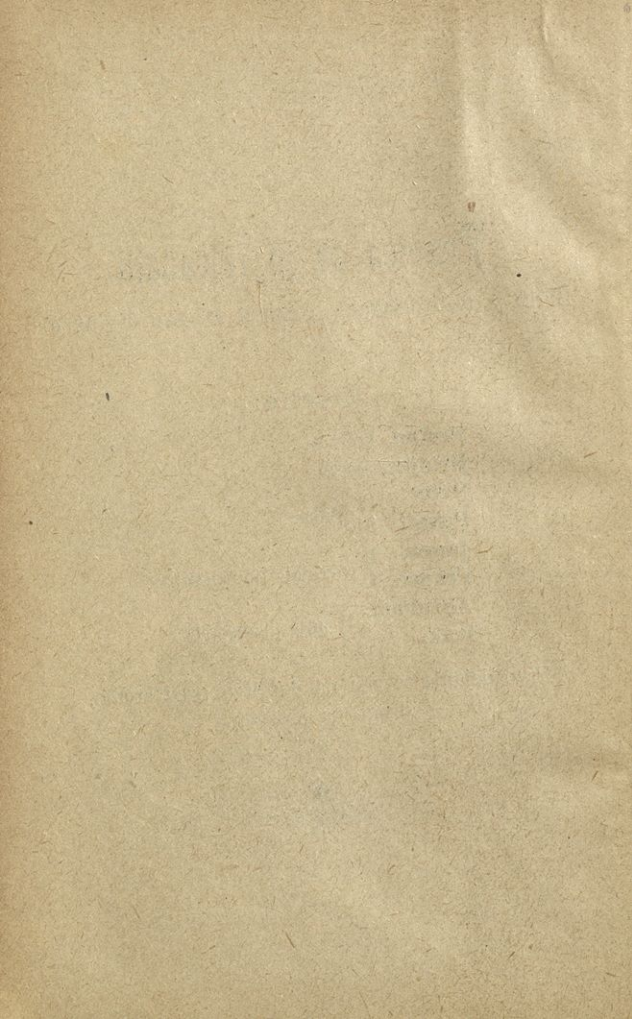
Peter, }
Pavel, } dijaka.

Janez, }
France, } rokodel. pomočnika.

Abraham, }
Izak, } žida-krošnjarja.

Prvo dejanje se vrši na dvorišču pred krčmo,
drugo na prostem.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

(Dvorišče pred gostilno. Pod drevesom miza in okrog nje stoli.)

Kruljec (*slabo oblečen, šepast, star; pride počasi in se vsede pod drevo na tla, odloživši malho*). E, slabi so časi sedaj pri tej vročini za nas berače. Star sem že in presneto težko se mi je plaziti po solncu od praga do praga. Zdi se mi, da solnce vsako leto bolj pripeka, in povrh tega so pa še ljudje vsak dan bolj tuji. Celo popoldne se že peham okrog, ná, in kaj sem nabral. (*Pogleduje malho.*) Teh-le par krompirčkov mi je dala Jakculja, pol ure je mečkala v kleti, predno mi je odbrala, saj so pa tudi tako majhni, da jih komaj vidim. V tej ruti imam malo pšena in pest moke tukaj. Dobro skrbé ljudje za nas; usmiljeni so in zato se bojé, da bi nas ne obložili preveč. Pa bodi kar hoče, preživim se pa vendarle in gotovo se mnogim še desetkrat slabše godi,

nego meni. Čemu bi samo tožil, saj tako drugi
preveč. (*Poje:*)

Kateri je najboljši stan,
Ljudje si govorijo,
Vsi svojemu zabavljajo,
Si družega želijo.
Ves svet je samo godrnjanje,
Življenje vedno opravljanje.

Za posla je najgorji stan,
Da mora službovati,
In kmetu se najhuje zdi,
Da mora kmetovati.
Gospoda čmerna tudi toži,
Da slabo je v gosposki koži.

Nazadnje vendarle berač
Počuti se najbolje;
Brez vsake nevoščljivosti
Je lahko dobre volje.
Zavist, ki vse stanove bega,
Do našega stanú ne sega.

Nihčè ne pravda se z menoj,
Nihčè me ne napade;
Za malho nič se ne bojim,
Nikdo mi je ne vkrade.
Živim brez vsakega prepira,
In vest poštena me podpira.

Ubogajme je moja last,
Ki je nihčè ne vgrabi;

Dokler je še kaj dobrih src,
 Nikdar se ne izrabi.
 Ko steče se utež pri uri,
 Potrkam pa na božje duri.

Drugi prizor.

Krčmar (*precej debel, s čepico na glavi, pride*). Lej ga, Kruljca, kako preširno sedi tu in pojše. Ta je lepa, da berači pojó.

Berač. Ali bi ti bil bolj všeč, če bi klel?

Krčmar. Jezik imaš pa vedno hujši; vsako besedo mi precepiš.

Berač. Saj je tvoje res treba cepiti, ker so debele in grčave, kakor najgorje tvalo.

Krčmar. Ti, Kruljec, pazi, da te ne vržem z dvorišča. Na mojem si in ne boš mi zabavljaj.

Berač. Tvoja so samo tla, moj ljubi Ferjan. Zrak in solnce pa, ki ju uživam, sta pa ravno tako moja kot tvoja.

Krčmar. Ti pritepenec grdi, ali res ne bo konec tvojemu jezikanju? (*Hud.*) Vse bi vas pometal v Savo, berače lene. Vi ste vsemu svetu v nadlego. Bogu čas kradete, ljudi trpinčite in pri vsem — — pri vas —

Berač. Ne bodi tako nasajen, Ferjan! Jaz sem mislil poprositi za kak dar božji, sedaj pa že vidim, da ne bo nič.

Krčmar. Jaz ne dam nobenemu beraču več. Kaj mislite, vi vlačugarji, da se bomo samo mi potili?

Berač. Če ste vsi krčmarji tako rejeni kakor ti, potem ni čuda, da se potite. Sicer pa bodi prepričan, da od tebe nisem nič pričakoval. Tvoja dobra žena mi še kaj dá, od tebe pa ne pomnim daru in zato ti lahko brez vseh ovinkov povem, kar ti gre.

Krčmar (*jezen.*) Kaj mi gre?

Berač. O kaj ti gre? No, pa poslušaj. Stari Kruljač je že mnogo skusil po svetu, zato vé tudi največkrat dober svet.

Krčmar. Beraških svetov ne maram.

Berač. Kakor hočeš; samo to ti še povem, da se sveti ne merijo po tem, kdo jih pové, marveč kakšni so. Vidiš, ti si skop.

Krčmar. Kaj? Jaz skop? Ti pritepeni mavhar!

Berač. Ne jezi se. To bi ti utegnilo potem zavreti kri in če ti udari na možgane, si pri tej priči na onem svetu. Ti si skop; o tem vé cela fara, in ta tvoja lastnost ni lepa. Na ljudi si ti navezan in tudi ti potrebuješ pomoči od družih.

Krčmar. Od takih beračunov ne potrebujem ničesar.

Berač. Le počasi! Če družega ne potrebuješ, ti je treba vsaj molitve, saj ti tudi v tem oziru nisi ravno najpridnejši, kakor je znano. In sicer tudi ne misli, da denar vse zmore. Dobro srce in prijateljska beseda je več nego denar.

Krčmar. Ti me ne boš učil, pridig slišim dovolj v cerkvi.

Berač. Pa si jih pač premalo zapomniš. Slišati in vbogati je dvoje. Zato pa sedaj vbogaj mene. Pusti svojo skopost in ne glej samo na to, kako bi si nagra bil čim več denarja, marveč misli, da so več nego ves denar, vredna dobra dela, ker ž njimi si pridobiš božji blagoslov in srca ljudi.

Krčmar. Tebi ne pridem drugače na konec kakor s silo. Dovolj mi je tvojega rekanja. (*Ga prime.*) Le kar brž se mi poberi! (*Ga potiska skozi vrata.*) Le kar naglo, brez ovinkov, jaz sem gospodar.

Berač. Saj grem, toda kazen ti gotovo ne izostane, pomnil boš še moj svet.

Tretji prizor.

Krčmar. Kar zgrda sem ga moral odpraviti. Ta nesramnež! Meni očita skopost! Vsak mora gledati nase. Če sedaj ne poskrbim, da si prihranim kak krajcar, kdaj si pa bom? Čas je drag, in denarja ni lahko dobiti, v trdih pesteh je. Oj, da bi mogel kdaj reči: Vse, kar vidim, je moje. Moje, sladka beseda! A sedaj še ni in dolga je pot do tega vrhunca sreče. Vse druge besede nimajo zame nobenega imena, samo moje, moje, moje — — — . Pa saj imam bistro glavo, in ta je moja; tuhtal bom kakor dosedaj, hm — bo že. (*Zamišljen odide.*)

Četrty prizor.

(**Peter** in **Pavel** s palicama v rokah in torbicama čez ramo, pripojeta:)

Midva mlada sva dijaka,	Žeja je najhujša kaznen,
Hodiva okrog,	Žeja je gorjé.
Z nama hodi grda spaka,	Kadar je kozarec prazen,
Mati vseh nadlog.	Prazno je srce.
Žeja, žeja se ji pravi,	Ne preženeš te praznote,
Ki nas vse dijake davi.	Dokler vinske ni mokrote.

Sreča meri se na litre,
 Prazne ne — sevé,
 Slajše kot najlepše citre,
 Literčki zvené.
 Ljubko v grlu že segače,
 Dajte nama brž pijače!

(Odložita torbi in se vsedeta za mizo.)

Peter. Jaz sem vedel, da krčma ne more biti daleč. Na, in sedaj sva tu.

Pavel. Samo nikogar ni, da bi nama kaj prinesel. Hoj, ali ste vsi izumrli?

Peter. Saj toliko se pridite oglasit, da nama poveste, kje je klet. Hoj, hoj!

(Krčmar pride, se priklanja.)

Krčmar. O preslavna gospoda, kaj za-
 ukažeta? Takoj vama prinesem, česar želita.

Peter. Meni prinesi takega polža, ki je počasnejši nego ti, in z zlatom ti ga odtehtam.

Pavel. Za polža je še čas. Vina gori, vina, ali si razumel, debeluhar?

Krčmar. Takoj. (*Odide.*)

Peter. Kako je pa že kaj z najino mošnjo?

Pavel. Jaz imam še teh-le par soldov.
(*Jih pokaže.*)

Peter. In jaz sem suh. Kaj bo zdaj?

Pavel. I kaj? Jaz zaupam na svojo prebrisanost in na neumnost drugih. Bo že kako.

Krčmar (*prinese liter vina*). Izvrsten bize-ljec je, takega ne dobite daleč na okoli. Ferjanovo vino slovi po vsem okraju.

Peter. Ali zaradi kisline ali zaradi draginje? Kaj?

Pavel. Ali pa zaradi hitrosti krčmarjeve, he, he!

Krčmar (*prisiljeno*). Gospoda se jako dobro umevata šaliti, he, he!

Peter. Tako gotovo ne, kakor ti ljudi dreti.

Krčmar. To je pa že preveč, gospoda. —

Pavel. In to je premalo. (*Iztoči liter in ga dá krčmarju; ta odide ž njim.*)

Peter. Z dedcem bi se dalo še kaj napraviti. Ravno prav neumen se mi zdi.

Pavel. Meni pa malo premalo. Sicer pa veš, da jaz nikakor nisem sposoben neumnosti meriti.

Krčmar (*pride z litrom*). Ali gospoda še kaj želita? Ali bi morda rada kaj prigriznila?

Peter. Za sedaj sva samo žejna. Čujte, Ferjan, kako je pa kaj tu v vašem kraju? Ali so ljudje premožni?

Krčmar. E, vsake vrste so. Nekaj revežev je med njimi, nekaj pa tudi bogatinov, da ne vedó kam z denarjem.

Pavel. Pa koliko cenite najbogatejšega?

Krčmar. Jaz mislim, da kakih 10.000 bi pa spravil skupaj.

Peter in **Pavel** (*se smejeta in bijeta ob koleni*).

Krčmar. Kaj se smejeta? Ali sem bleknil kako neumno?

Peter. Pa še kakšno! Za božji čas — he — he, 10.000, he — he, štejete vi za premoženje? To ni nič, to je beračija, pravcata, gola beračija.

Krčmar. Tristo medvedov, kaj takega pa še nisem slišal, da bi bilo 10.000 beračija, hm, čudna reč. (*Zase.*) Ta dva sta gotovo bogata, a je grdo, da se tako norčujeta iz denarja. Odkod pa prihajata, presvitla gospoda?

Peter. Iz inesta.

Krčmar. A — a iz mesta. Pa vsaj nista prišla peš do naše vasi!

Pavel. Saj še nimate železnice, da bi se mogla ž njo voziti.

Krčmar. Ali bo kdaj železnica? (*Vesel.*) Kaj pa vesta o nji? Povejta, govorita!

Peter (*pogleda Pavla in mu skrivaj pomežika*). Seveda veva, saj — no saj — jaz menim, da ste mož, vi krčmar. Zaupno vam povem, da sva midva cesarska merjevca, in prav zato sva prišla sèm, da premeriva, kod pojde.

Pavel. Da, tako je, svet meriva.

Krčmar (*vstane, se priklanja*). O, prevelika čast za mojo hišo; kar premore, vse vama je

na razpolago. Samo nekaj vaju prosim: Ne pozabita name! Vama je vse mogoče, lahko osrečita mene, reveža, saj ne mislim zastonj.

Peter. To bova že še videla. Vi morate dokazati, da vam je res kaj na tem, za kar naju prosite. Kaj pa želite pravzaprav?

Krčmar. I, no, samo eno malo željo imam. Najpreje bi vaju lepo prosil, naj bi šla železnica po mojem travniku doli za vasjo; prodati sem ga mislil že zdavnej, pa ni kupca. Potem bi vaju prosil, da bi bila tam-le na mojem vrtu železnična postaja, saj me poznate poštenjaka. In glejte, tam-le, tri hiše od moje, je odprl pred par meseci neki pritepenec krčmo in me hoče uničiti. Če bi bila pa postaja na mojem vrtu, stavim, da bi ga marsikateri zvrnil pri meni kak poliček. Potem prosim le še, da bi dali meni kako podjetje. Jaz sem znan po celi deželi in delavcev bi lahko dobil, kolikor bi jih hotel. Potem bi rad —

Peter. Ali je to ena mala želja?

Krčmar. Ne zamerite, preslavni gospod merjevec, in odpustite mi, če sem zinil kako neumno. Gospoda ostaneta tako pri nas na kosilu? Seveda. Bodita brez skrbi, vse bo v najlepšem redu in če želita kočijo, ko odideta, rad naprežem. Nekaj že tudi rad naprej plačam (*vzame listnico*), samo da se bosta ozirala name.

Pavel. Za druge stvari ne moreva obljubiti. Toda toliko pa lahko napraviva, da pojde železnica po vašem travniku in da bo na vašem vrtu postaja, če le ni svet preneroden.

Peter. Popoldne ga gremo gledat.

Krčmar. Ali vam dam denar tudi šele popoldne?

Pavel. To je vseeno. Pa vendar bo skoro boljše, da nekaj daste sedaj. Iz tega spoznava vašo resno voljo, sicer bi bilo mogoče misliti, da se norčujete iz naju.

Krčmar. To je pa res. Zato prosim tule za vsakega gospoda za sedaj po 30 gld. Ali bo dovolj za prvo silo?

Peter. No, bo že. Stroškov je sicer veliko, toda upam, da se za prvo silo že poravnajo, kakor si že bodi.

Peti prizor.

Janez (*ki je že nekaj časa poslušal ves pogovor, pride bližje*). Potujoči rokodelec prosi kaj malega podpore. (*Govori v koroškem narečju.*)

Krčmar. Jaz ne dam ničesar. Poberite se!

Pavel. Čajte, nekaj vam dam. Toda preje mi morate povedati, ali ste Korošec?

Janez. Uganili ste prav. Korošec sem!

Pavel. Ali res pri vas na Koroškem ljudje šele v štiridesetem letu pridejo k pameti?

Janez. Doó, doó. Pa še takrat je treba paziti; ena četrť ure je zato odmerjena; če to zamudi, ostane celo življenje tak trapez kakor ste vi. (*Odide.*)

Peter. Ha, ha skupil si jo. Prav se ti godi, kaj pa brusiš jezik nad vsakim človekom.

Krčmar (*pogleda na stran.*) Zopet je neki postopač tukaj; ali naj ga odpodim? Tega mrčesa je res toliko, da mora človek že zaradi njih ubožati.

Pavel. Če bi kateremu kaj dal! Le nikar ga ne podite; Peter, ta naj poskusi svojo srečo ž njim. Ná, tu imaš dva krajcarja, da mu jih daš.

France (*vstopi; govori v poljanskem narečju*). Najponižnejše se vam predstavljam, slavni gospodje. Rokodelec sem na potu in slabo se mi godi. Že dva dni nisem nič gorkega pokusil. Zato prosim. (*Pomolí klobuk.*)

Peter. No, no, nekaj doboš; samo to mi povej, kdaj si se zadnjič zlagal.

France. Bi že, toda – toda (*praska se za ušesi*), če bi smel.

Peter. Le kar brž, brez strahu! Katera je bila tvoja zadnja laž?

France. I no, to, da sem vam rekel „slavni gospodje“.

Pavel. Ali imaš dovolj?

Peter. Spičast jezik imaš. Povej mi le še to, katero rokodelstvo ti je najljubše!

France. Brez zamere, tisto, katero vi sedaj izvršujete. (*Kaže z roko, kakor bi pil.*)

Peter. Tič si pa res, kje si pa doma?

France. Poljanec sem.

Peter. Čuj, ti prijatelj! Ali je res poljanska dolina tako ozka, da noben vol ne more skozi?

France. No, potem ste morali biti takrat še tele, da ste prišli skozi.

Pavel (*se zakrohoče*). Dobro si ga dal.

Peter. Na, tu imaš. (*Mu stisne nekaj v roko.*)
Ali bi rad še kaj povedal?

France. Samo to: če bi bil tisti-le kozarec vina moj, bi ga jaz vam dal.

Peter. Izvrstno: Na, tvoj je! Prosim pa znaš.

France (*izpije*). Priporočam se. (*Odide.*)

Pavel. Veš ti, midva nimava sreče s svojimi dovtipi. Najbolje bo, če jih pustiva.

Peter. Ko jih začneva, kakor se spodobi, potem bo drugače. Tako mislim jaz. Še danes bo prilika.

Krčmar. Gospoda mi ne bosta zamerila, da se za nekaj časa oddaljim. Moram naročiti vse potrebno v kuhinjo, da bo opoldne kaj dejati na mizo. (*Pogleda na stran.*) Danes pa ne bo konca, že zopet gresta dva; sedaj sta pa dva žida-krošnjarja. Želim vama dobro kupčijo ž njima. (*Odide.*)

Peter. Kaj maraš, ljubček moj, dobro kosilce sva si že priborila in poleg tega še par grošev.

Pavel. Mene že skoraj vest peče, da sem jih vzел; kaj bo iz tega?

Peter. Le brez skrbi bodi, saj mu jih končno lahko povrneva. A kosilo in pijača se nama pač spodobi.

Pavel. Ti si junak. Živio! (*Trčita.*)

Šesti prizor.

Abraham (*vstopi s krošnjo, se priklanja*).
Zlatha thobhra jüthru, kospoti, bhoste kotovi

thaki dhobbri, bhohste naphravili z menoj khšeft in bhoste kaj kupili. Imam izvrstno, khrasno, lejpho, ceno robho.

Pavel. Od juda ne kupim nič. Z najboljšim judom ni nič, goljufa, kjer more.

Abraham. Thobra. Zatho pa smethe küpithi ot mene, ker jaz nisem najboljši jüd.

Peter (*se smeje.*) Dobro si jo povedal. Na, odpri, da vidimo, kaj imaš.

Krčmar (*nastopi*). Spravi se mi izpod nog, ti nesramni Abraham.

Pavel. Pustite ga, botrček, le pustite ga; morda vendar napravimo ž njim kako kupčijo.

Abraham (*odpira svojo krošnjo in polaga na mizo*). Tule imam ghümbe, najllepše, najsvitlejše, thakih ne dobite po celem svejthu; sam afrikhanski cesar jih naroča pri meni. Pa nože, lahko razrežete meglo ž njimi, thako so ojstri, in če mi dhaste pethak zanj, se zakolnem, da imam pri njem najmanj štiri goldinarje škodhe; pa dham ga vam za tri, kher sthe vi. — Ali pha milo in thu trakhovi in rhobci in ruthce is prave morske svile in zrcala, da kažejo najghrjegha človekha lephega kot zarja nebeškha. In šivankhe in nithi, trdne, dha se teset thakih kakor ste vi lahkhu obhesi nanje, pha se ne prethrgajo, in popir in črnilo in vosek, rokhovice, škharje, naprstnikhi, krtače, predpasnikhe, vse khrasno, prelepho, preslavno, isbirajthe in küpithe. Narethite khšeft s menoj ne bho vam žal. Do smrti bhoste hvaležn Abrahamu.

Peter. Nehaj, nehaj, sicer oglušim. Tvoje litanije se vlečejo od vzhoda do zahoda. Dalji so nego tvoj nos. Sicer pa le brž spravi svojo ropotijo. Vse to, kar si nama pokazal, dobim v mestu za pet goldinarjev.

Abraham (*spravlja počasi*). Vi brijete norce s stharim Abrahamom. A kospothi so iz mesta. Grdha lüknja je tho mestho, malovreden khot, ni za rabho. Sem phil tham, pa sem lethal ot eneka khonca tho drukeka, pa nisem mōkeli zmenjathi cekhin. (*Vsi se mu smejijo.*)

Peter. Abraham, lažeš. (*Zavihti palico proti njemu.*)

Abraham. Ojthe, jojthe. Kakho bi mohli lakhati, saj res nisem mohli smenjathi cekhin, ker nopenega nisem imel. (*Vsi se mu smejijo.*)

Peter. Sin Izraelov, ti mi ugajaš. S teboj bi veljalo napraviti kako kupčijo. Ali res nimaš sicer nobene stvari več?

Abraham. Khaj naj imam, jaz revež, jaz bherač. Pa vi, mlathi gospothi, imathe lejpho phalico v rokhi; pa bi bili thako thobri in bhi mi jo pokhazali.

Peter. Rad, prav rad, in če ti ugaja, lahko takoj napravimo. Koliko daš zanjo? (*Mu dá palico.*)

Abraham. Lejpha phalica, rejdhha thaka phalica. Topatha mi, dha bhi khoj thršal pet-indvajset če bi bhila moja.

Peter. Verjamem; ti se daš rad na pol ubiti, samo da moreš koga preslepariti. Vendar pa sem že rekel, da si mi ti všeč. In zato,

boter Abraham, poslušaj. Ta-le lepa palica, ta le umetno krasna palica je lahko tvoja, samo če jih držiš pet ž njo. No, kako bo? Ali si pri volji?

Abraham. I sveta hočem, saj je thako thober khšeft in nobhenega soltha ne morem iskupiti pri tem.

Peter. Samo to premisli: bít te bom jaz, in moji udarci ne bodo premehki za tvojo kožo.

Abraham. Naj bholi; to se posapi in klopase se zacelijo, a phalica bo moja.

Peter. Tako bi bilo sedaj vse v redu. Pavle, malo prestavi klop, da bo bolj priložno zame. (*Uboga.*)

Abraham (*se strese.*) Ali pa bhoste, vi kospothi, moš peseta; ali bho phalica moja, če jih dhršim peth?

Peter. Prav gotovo! Tu-le krčmar in moj prijatej sta za priči: Kakor hitro ti jih odštejem pet, je palica tvoja.

Pavel, krčmar. Midva pričava.

Abraham. Lejpha je tha, samo ni še prav kotova, dajte thu Ferjanu kakho sasthavo — mošnjo ali uro, in če ne dhaste phalice, bho pha ura moja.

Peter. Malo nam zaupaš, pa naj bo. Nate, Ferjan, tu-le je moja ura. Če bo jud zaslužil mojo palico, kakor sva se dogovorila, in če mu je jaz ne dam, pa naj bo ura njegova.

Krčmar. Dobro, tako se bo zgodilo.

Peter. No, ali si sedaj zadovoljen? Če si, vlezi se na klop.

Abraham. Jojthe, jojthe, jojthe. Tho bho bholelo. Pa saj isgubhiti ne morem nič in nič ne riskiram. Oj, usmiljenje s starim Abrahamom! (*Se vleže.*)

Sedmi prizor.

Izak (*je že dlje časa čakal pri vratih, kar na naglem pristopi.*) Milostljivi kospothi, počakajte malo, vaša knadha, phrosim phonižno; sem poslušal, kakho se je splethel khšeft, ki gha sthe hoteli naphravithi z Abrahamom. Vaša knadha, Abraham ni vredhen phalice, jas rad jih thršim peth bres zastave. Dhajte jih meni peth in phalico, vaša knadha.

Abraham (*skoči po koncu.*) Ne bho nič is thega, Izak, ne bho nič is thega. Jas sem začel phrvi khšeft in moj mora biti profith, le pojdhi proč, Izak, kar pojdhi, kar proč. (*Ga tišči ven.*)

Izak (*se brani.*) Ne krem, pa ne krem. Nimaš thi nič koforiti vmes; je mladhi kospothi sam kospotar in on bho toločil.

Peter (*se smeje.*) Mirujta vendar! Nazadnje se še med seboj stepeta zato, kdo naj bo tepen. Kaj misliš, Pavle, ali ima pravico Izak, da mu jih nabrišem pet?

Pavel. Morda ima, toda do tistih pet, ki pripadajo Abrahamu, nima prav nobene pravice.

Krčmar. Jaz mislim ravno tako.

Peter. Tedaj, ljubi moj Izak, potrpite. Bom pa vas v drugo. Abraham, alo, vlezi se!

Abraham (*se vleže*). Jojthe, prejojthe. Vi imathe phrav, sedhaj jih dhršim jas, dhrugič pa ti, Izak.

Izak. Vaša knadha, ne začnite še; jas jih rad dhršim šesth.

Vsi (*se smijó*). Na, ta je lepa.

Abraham (*se napol vzdigne*.) Pri bradhi prerokha Habakuka, thi si hudhopneš, Izak. Thi me hočeš koljufati in priphravithi v škoto; zdhaj jih bhom moral thršati šesth. Jojthe, jojthe.

Peter. Le miruj, Abraham. Kakor sva se dogovorila, pri tem, ostane. Tvoje poželjivo srce se nasiti, ti jih doboš. In ti, Izak, spravi se mi ven.

Izak. Vaša knadha, jas jih dhršim sedem, no, če ni drugače osem - naj bo, devet jih dhršim, ali čujethe?

Pavel in krčmar (*ga zgrabita*.) S tem ne bo nič. Poberi se!

Abraham (*se dvigne napol*.) Le ven ž njim, z grdobho, ki me je hothel pripraviti ob za-služekh.

Izak. (*Oba ga potiskata skozi dvorišče*.) No, poslušajte! In to je moja zadnja ponudba: deset jih dhršim, ne več, ne manj. (*Odide*.)

Abraham. Báruk adónaj! Spravil se je. (*Se vleže*.) No, sedaj hitro začnite, predno se pritepe nazaj!

Peter. Takoj se ti zgodi po tvoji želji. (*Ga udari s palico po hrbtu, da počí. — Zato mora imeti pa pod suknjo kos usnja*.)

Abraham (*si mane hrbet*). Ojthe, jojthe, prejojthe!

Peter. Proč z roko. Sedaj pride numero 2. (*Udari*). No, kako se ti kaj prileže?

Abraham. Jojthe, jojthethe, hú — hú — hú — ás. (*Skoči s klopi in se vsede smešno.*)

Krčmar. Saj ti je gospod merjevec že naprej povedal, da ne bodo premehke.

Pavel. *Hej, Abraham, ali ne maraš več?*

Abraham. Hú, hú, jov, jov, saj gre za phalico.

Peter. Tedaj pazi. (*Udari.*) Numero 3.

Abraham. (*kakor prej*).

Pavel. Ta ni bila slabo zmerjena; toda Abraham, ti si le podaljšaš trpljenje, ker skačeš po sobi kakor žaba po vodi.

Abraham. Vam je lahkho ghovoriti, toda taka phalica človekha sama vzdigne. (*Se vleže.*)

Krčmar. Sedaj je torej predzadnja.

Peter. (*udari*). Numero 4. (*Postavi palico v kot.*)

Abraham. Jov, jov, dhajte, prithisnithe me bhrž pethič.

Peter. Sin Izraelov, pete ne dobiš nikoli. (*Vsi se zasmеjejo, Abraham skoči po koncu.*)

Abraham. Kha — kha — khi — kho — kho — phravite? (*Ves izven sebe.*) Meni — vi — nočethe dhati pethe? Jú, jú, koljufija, Jov, jaz reveš, jaz nesrečnik! Pa saj morathe, morathe, pravim, da morathe. Kspothje so za pričo.

Pavel. Mi smo za pričo, da si jih dobil samo štri. (*Se smeje.*)

Abraham. Potlej moram dohiti še petho.

Peter. Ne, židišče, thako nisva sthavila.

Pavel. Moj prijatelj Peter ima prav; dokler jih ne držiš pet, palica ni tvoja.

Abraham (*priliznjeno*). O ljubeznivi, thobri, najlepši kospoth, prosim vas pri vseh patrijarhih in prerokhih, dajte mi še petho.

Peter. Ne bodi šemast, še na misel mi ne pride kaj tacega. Meni se prav nič ne ljubi, da bi dal svojo, s srebrom okovano palico takemu grdemu umazancu.

Abraham. O phravica, phravica! Mojzes, pridhi mi na phomoč! Pha mendha vsaj ne bhoste kholjufali reveža za njeghov trdho prisluženi zaslušekh: phrosim vas na kolenih (*poklekne*), dhajte mi še jedno. Dajthe mi jo. Phrav iz srca pholjubim rokho, khi ne bho bhíla. (*Ustane.*) Le dhajte! Khar vleghel se bhom.

Peter. Tvojih poljubov si prav nič ne želim. Če se hočeš vleči, vlezi se in leži, dokler te pusti Ferjan na dvorišču.

Abraham. Kaj – aj? Vi thedaj nočethe? (*Pavlu in krčmarju.*) Pha phrosim vaju, dhajta mi jo, khi mi kre pho phravici.

Pavel. Če ravno želiš, jaz ti jih tudi rad dam še več; toda če misliš, da bo tako palica tvoja, se motiš, ljubi moj Abraham.

Krčmar. Tako je, Abraham; tale gospod te morajo udariti še enkrat, tako smo sklenili.

Abraham. Jov, jov, na kxanth sem prišel, uničen, umorjen sem. Thepli so me krovitho in zastonj. Jovthe, jovthe. (*Vzame krošnjo.*)

Izak (*ki je že dlje časa opazoval*). Prav thi je, prav; saj si hotel, da so the namlathili; na, in mene si odknal. Dhanes so pa tebe kristijani namazali. Phrav ti je, privoščim thi iz celegha srca. (*Odide.*)

Abraham. Izak, le pothrpi. Tvoje veselje mortha ne bho dholgo. Jov, Jov, khaj bo z menoj. (*Odide.*)

Pavel. Peter, dobro si jo zdelal. Ta dovtip se ti je posrečil.

Krčmar. Res, ta je bila pa nekaj vredna. In sedaj prosim, gospoda, kosilo je že pripravljeno.

Peter. Teknilo mi bo. Lačen sem že, da se komaj držim po koncu od samega smehú.

Pavel. Tudi meni že kruli po želodcu.

Krčmar. Bo kmalu bolje! Sedaj bomo imeli čas, da se lepo, brez ovir, pogovorimo o železnici. Pojta z menoj!

Peter (*Pavlu*). Tega bova tudi dala.

Pavel. Dobro se nama godi.

(*Zastor pade.*)

Drugo dejanje.

(Na prostem, nekaj dreves.)

Prvi prizor.

(Janez in France prihajata po stezi.)

France. Tedaj meniš, da ni nič napačnega, kar nameravava?

Janez. E, gotovo nič. Zakaj bi se vsak škric že norčeval iz naju? Sicer pa je vse samo nedolžna šala, in vračati smeva, kaj ne?

France. Dobro, da sva izvedela vse kako in kaj. Nekaj sem sam slišal, nekaj ti, drugo sva pa doznala po jezičnih ljudeh.

Janez. Kakor blisk se je razneslo po vasi, da sta prišla dva merjevca merit železnico, in vem, da je sedaj pri Ferjanu vse polno ljudi, katerih bi vsak rad kaj dobil.

France. Toda poznavata tička. Saj sta bila pred par leti v isti hiši na stanovanju, kakor mi-dva. Sedaj študirata nekje v Nemškem Gradcu in kakor je videti, ne preveč pridno.

Janez. Šale zbijata z vsem, kar jima pride vštric, kakor že znajo taki ljudje.

France. Ta neumni krčmar jima pa vse verjame. Ne vem, ali je še kje na svetu kak bolj aboten človek.

Janez. In poleg tega je skop, da je grdo. Mene je hotel zapoditi.

France. Mene tudi, in zato, ker sta bila ta dijaka vendarle prijazna in darežljiva, se mi zdi skoraj hudo, da bi ju naplahtala.

Janez. Nič ne; kakor sva se dogovorila, tako bo. Jaz jima tudi navijem uro, da bosta vsaj vedela, da rokodelci nismo za igračo.

France. Kje boš pa dobil obleko?

Janez. Nič ne skrbi. Je vse pripravljeno. Včeraj sem bil kupil od nekoga jako imeniten plašč za na pot. Kapico pa nosim, kakor veš, vedno seboj.

France. Pa te bodo spoznali, ker so te videli predpoldnem.

Janez. Nikar se ne boj. Strah je hujši, kakor spomin; vrh tega pa upam, da je krčmarjeva brozga vsaj toliko močna, in da sta dijaka vsaj toliko žejna, da ne bosta preveč resna in premišljena. Tedaj kakor sva se dogovorila. Tule nekje mora biti krčmarjev travnik. Jaz se grem opravit. Ti pa skrbi, da pridem ob pravem času vmes. (*Odide.*)

Drugi prizor.

France (*sam, gleda okrog sebe*). O, od nikoder še ni čutiti nobenega človeka. Sicer je pa danes tudi taka vročina, da se Bogu

usmili! — Janez, tovariš moj, je pa res malo preveč pdrzen. Meni se pa vsak človek takoj smili! Z besedo bi jo že še kateremu vrnil, a tako pogumen kot je Janez, pa nisem. — Bogvé, kaj delajo sedaj - le naši domači. Daleč sem od njih, v dveh dneh gotovo ne pridem domú od tukaj. Toži se mi pa res vselej, kadar se spomnim na dom. (*Si briše solze.*) Ej, sram te bodi, jok ni zate. Saj sem bil že od mladih nog zdoma v mestu, ne vem, kaj me sedaj tako prijemlje, ko grem na tuje. (*Poje:*)

„Z Bogom!“ težka je beseda,
Ž njó se žalost v dušo vseda,
V prsih gloda, srce vije.
Solza lice mi polije,
Ko se s svojimi poslavljam,
Ko domači kraj pozdravljam,
Ko zakričem goram, logom,
„Z Bogom, z Bogom!“

Skrile so se že planine
Mile moje domovine.
Daleč stariši so dragi,
Ljubi bratje, znanci blagi.
Tuji svet mi jih odmiče,
Srce mi pa vedno kliče
Njim in domu, goram, logom:
„Z Bogom, z Bogom!“

Pa saj vse na svetu mine,
Pride, se pokaže — zgine.
Resni me spomin pretresa,

Ure zadnjega slovesa,
 Ko bom celi svet zapustil,
 Zadnjič še v slovo izustil
 Kršnim goram, cvetnim logom:
 „Z Bogom, z Bogom!“

Kruljač (*pride bližje, in je že dlje poslušal*).
 Kaj pa poješ tako žalostne, mladi fant, da bi
 bil kmalu še meni privabil solzo na lice?

France. Kaj me pa poslušate?

Kruljač. Kdo bi ne poslušal tako lepe
 pesni? Vidi se ti, da si dober mladenič. Ko
 bi imel kaj premoženja, kar za svojega bi te
 vzel. Všeč si mi.

France. Hm, oče, vi ste pa jako radodarni.

Kruljač. A žalibog še sam zase nimam
 za življenje. Prosim moram dobre ljudi. Zato
 jim pa vračujem z dobrimi sveti.

France. Le meni ga dajte, ker ste me
 poslušali.

Kruljač. Tebi ga skoraj ni treba. Le to
 bi ti povedal, da ohrani svoj dom in svoje
 domače vedno v tako ljubezniven spominu
 kakor si preje pel. Vidiš, moj ljubček, človeku,
 ki hodi po svetu, se ponudi mnogo prilik za
 slabo, morda celo več nego za dobro. V takem
 času je pač dobro spomniti še Boga in nje-
 gove vsevednosti, toda vidiš, Boga nismo nikoli
 še videli in zato je malo težko, poklicati si
 Ga v vsakem času v spomin. Ložje se pa
 spomnimo namestnikov božjih na zemlji —
 očeta in mater. Zato ná moj svet! Ne pozabi

nikdar svojega doma, svojih domačih in zlasti svoje matere ne. Spomin nanje te bo vedno potolažil in pokrepčal.

France (*ginjen*). Lepo si mi povedal. Ná, tu imaš – (*Išče v žepu.*)

Kruljač (*se brani*). Nikakor ne vzamem od tebe. Ti si sam revež. Še krvavo boš potreboval, kar imaš.

France. Potem pa: Bog plačaj! Moram oditi.

Kruljač (*mu seže v roko*). Bog bodi s teboj. (*France odide.*)

Tretji prizor.

Kruljač (*sam*). Še so dobri ljudje na svetu, pa zdi se mi, da se dobrota le bolj revežev drži. Saj je bilo ob Kristusovem času ravno tako. Reveži so držali ž njim, bogatini so mu na vse mogoče načine nasprotovali. — Radoveden sem pa, kaj je s Ferjanom in tema tujcema; vprašal sem deklo, pa mi ni vedela povedati družega, nego da pojdejo travnik gledat, ko se zrak malo shladi. Bogvé, kakšno neumnost je Ferjan zopet napravil. Skopuh je res in trdih rok, toda hudega mu ne želim. Zato me je pa gnala radovednost tu sèm, da vidim, kaj bo. Morebiti morem še Ferjanu kaj pomagati. (*Sliši se petje; holadri!*) Kaj pa je to? Dva veseljaka gresta po stezi. Glej no, Ferjanova tujca sta. Če sta ta dva podobna merjevcem, potem sem jaz župan. He, he. Berglo zastavim in še mavho po vrhu, da me-

rita ta dva samo globokost kozarcev. Dobro jih je moral napasti in napojiti Ferjan, ker sta tako izdane volje.

Četrty prizor.

(**Peter** in **Pavel** pripojeta, držeč se za rame, klobuke po strani:)

Holadro, holadri,
Mi smo tiči, mi smo mi!
Holadri, holadro,
Vse dobimo, kar le čmo.

Juhihi, juhehe,
Svet naj rakom žvižgat gre!
Juhehe, juhihi,
Le da v miru nas pusti!

Peter. Kaj pa ti, starče, tu postavaš?
Delat, delat!

Kruljač. To bi rad delal, kar sta vidva sedaj, le dajta mi tacega dela.

Pavel. Že zopet imaš smolo, Peter, treba bo drugače začeti. Ti, kdo pa misliš, da sva midva?

Kruljač. Tega sicer ne vem, to pa vem, kaj nista in kaj bosta, če se kako kaj ne izpremeni.

Peter. No, kaj nisva?

Kruljač. Tega še ne povem, zato ker ne maram, da bi mi priletela katera po hrbtu.

Pavel. In kaj bova?

Kruljač. Kaj bosta? — I, če že hočeta vedeti: kakor vse sedaj kaže, to, kar sem zdaj jaz.

Peter in **Pavel.** O, o, o! — Ti si pa neizrečeno predrzen.

Kruljač. Berač mora imeti to lastnost, sicer ne uspeva njegovo rokodelstvo.

Peter. Ti si videti razumen berač. Povej nama tedaj, ali misliš, da je kaj beračev v nebesih?

Kruljač. Hm, beračev? Več, nego iz vajinega stanú.

Pavel. Kako to?

Kruljač. Iz vajinega stanú se vé samo za enega.

Pavel. Za katerega?

Kruljač. Ne vem, ali bi vama povedal ali ne. — Pa naj bo, vsakemu človeku dam kak dober svét; morebiti se bo moja beseda tudi vaju kaj prijela.

Peter. Le brž zini!

Kruljač. No, iz vajinega stanú se vé med svetniki samo za desnega razbojnika. (*Hitro odkrevlja.*)

Peter, Pavel. Ti nesramnež, ti! (*Skočita za njim.*)

Peter. E, pustiva ga, saj nama le vračuje. Dobro nama jo je zasolil.

Pavel. Tedaj tam-le bo tisti travnik. Seveda močviren je tu v kotlu. Ni čuda, če ga hoče ta neumni krčmar prodati za drage novce.

Pametna je ta, pravim jaz, samo midva mu ne bova prodajala. Ha! ha!

Peter. Veš ti kaj, Pavel. Tu je vroče, jaz ne maram stati na solncu. Najinega prihodnjega železniškega nadzornika še ni, in domenili smo se, da se tukaj snidemo. Vidiš, tam-le je senca. Za grm se vleževa in, če ni drugače, malo zadremljeva. Meni se že zdeha.

Pavel. Vse bi bilo prav, toda krčmar je prevelik bedak, da bi naju iskal za grmom.

Peter. Res je tako, in vendar ga morava dobiti, da mu skaževa še zadnje dejanje svoje iskrene hvaležnosti. *(Se smeje.)*

Pavel. Tu-le na to rogovilo obesiva eno svojih sukenj, po tem bo vsaj spoznal, da sva blizu in naju skliče.

Peter. Pametno. Vzel nama je pač nobeden ne bo. Ljudje so tudi videti pošteni.

Pavel. Bolj kot midva. Sicer pa le glej, da denar vèn pobereš; če so prav ljudje pošteni, he, he! In če ti suknjo kdo vzame, obdrživa si denar zanjo, saj ga že imava.

Peter *(sleče suknjo in jo obesi na drevo).* Tako, sedaj pa le pojva! *(Zevata, ko odhajata. — Za malo časa se čujejo glasovi izza odra od druge strani.)*

Peti prizor.

Abraham. Veruj mi, Izakh, tudhi thebe bhodo nadhuli. In pri bradhi Abrahama, mojega očetha, še sethaj me bholi in srbhi hrpet, thakho me je mazal. Malo dha nisem kaputh;

gedohes bhi kmalu thopil. A jaz thrdno upham, ta jih bhoš tudhi thi še teležen.

Izak. Izakh ni thakho neümen khakor Abraham, da bi se dhal. (*Nastopita, zagledata suknjo in skočita k nji.*)

Abraham (*jo zgrabi*). Moja je, moja je!

Izak (*jo tudi zgrabi*). Ni res, moja je, moja je!

Abraham (*trgata se za suknjo*). Jas sem jo vidhel phrvi.

Izak. Lažeš in me hočeš koljufathi. Moje, Izakhove oči, so jo phrve saklethale, tole lejpho mojo sükhnjico.

Abraham. Pha sem jo jas phrvi sakrapil.

Izak. Ni res, jas sem bhil phrvi phri nji.

Abraham. Ne bho ne thvoja, thaj jo sem.

Izak. Krtoba; Abraham, sèm ž njo, moja je in moja bo. (*Trgata se zanje, Izak potegne in jo nekaj natrga; pri tem pade znak, držeč zanje.* Vsi prerokhi, moja bho.

Abraham (*zakriči*). Jojthe, jojthe speth stha thukaj, jas jo potheknem! (*Spusti suknjo in odbeži.*)

(*Peter in Pavel prideta s palicama v rokah.*)

Peter. Ali ga vidiš? Tu je tat na tleh. (*Zagrabi ga za ovratnik.*)

Pavel. Lej no, Izak, ljubi moj Izak, ali si ti? Kaj pa ležiš tukaj? Le počakaj malo, saj ti ni nič sile. Drugi lopov pa beži, da mu maha suknja na vse strani. Prav gotovo je Abraham.

Izak (*skuša vstati*). O, prethopri kospodhi, Abraham je bhil, Abraham. Jov, jov, kakšna krtobha je; hothel je urophati tho vašo lejpho süknjico, in jas sem mu branil. Lahko gha še ujametha. On hitro theče, pojtha za njim, bo ušel.

Peter. Naj le uide, da si le ti tukaj. Abraham je že dobil svoj delež in sedaj si ti na vrsti.

Izak. Jov, jov jas bhom kapores, če me prš ne spusthitha.

Pavel (*se smeje*). Tako hudo ne bo. Le počakaj; če boš miren, bo kmalu vse poravnano.

Peter. Samo deset ti jih bova naštela, saj si jih menda toliko hotel imeti. Sedaj jih doboš.

Izak. O, sa vse na svethu, spusthitha me. Nopene nočem imethi, nopene, nopene. Usmilitha se me. Jas sem nedolžen, oj sthrašno netolžen. Khrivica vpije sa maščevanje. Kapores sem, kapores. Netolžneka človeka hočeta zaklati, upithi, rasmesariti. Jov, jojthe. (*Se vije.*)

Pavel. Le počasi. Peter te je že obsodil. Pet ti jih dá on zavoljo suknjice, pet pa jaz, zato ker si bil nevoščljiv Abrahamu zavoljo njegovih palic. Ha — ha!

Peter. Tako bo. Sedaj pa na delo. (*Ga obrne.*)

Izak. Rophajri, morilci, khrivica, žandharji, policija. Usmiljenje, oj ti Abraham, vsi patrijarhi. (*Kriči; med tem ga bijeta in štejeta vsak po enkrat.*)

Pavel. Numero 10. Izak, sedaj smo bot. Toliko si jih zjutraj zahteval.

Peter. Pošteno sva ti jih izplačala; da naju drugič ne boš tirjal več zanje, moraš dati pobotnico, da si jih resnično prejel.

Izak. (*Vzdihujoč vstaja in se mane.*) Jov, jov, khakšni ljudje ste, kot lev, kot korila, kot ris. Še polj sthrašni! Moje upokho truplo je vse razmesarjeno. Mortha se že več skupaj ne thrši. Thošil bom vaju, thošil pred cesarskimi sothnikhi. Jov, jov. (*Hoče uiti.*)

Pavel. (*Ga zadržuje.*) O, tako brž nismo opravili! To je bil šele jeden račun. Peter, strgane suknje mu ne boš pustil kar samo na njegovi umazani vesti.

Peter. Saj res; dobro, da je samo po šivu strgana, zato bom milostno ravnal. Pet goldinarjev mi daš, moj lepi Izak, pa bo vse dobro.

Izak. (*Se ustavlja.*) Pusthitha me, saj sta me nabhila za dheset sükhenj.

Pavel. Ne bo nič, ali – (*Zamahne s palico.*)

Izak. Pothrpite z menoj, saj se lahkho pobothamo. Milosthljiva kospodi, koliko jih moram še thršati, ta bho plačana sükhnja? Sodite v ljubezni!

Peter. (*se smeje.*) Hm, pretepanja še ne bo konec, kakor se vidi. No, naj bo; pet jih dobiš, ker je pet goldinarjev.

Izak. Jov, jov, pet? – – Pha phrosim dha se pred tokovorimo, dha se bho vsakha phalica posebhej odračunila. Pho koltinarju, khaj ne?

Pavel (*se smeje*). Zvita buča si pa. Abrahamova usoda te je zmodrila.

Peter. No, res si pameten. Zato pa raje kar plačaj tisti petak.

Izak. Ka nimam in ka nimam. Jas sem največji siromakh poth svithlim solncem. Spusthitha me!

Pavel. To bova kmalu videla. Peter, primi ga, da mu preiščeva žepe. Če si naju nalagal, grdež, plačaš dvakrat toliko. (*Mu hoče preiskovati žepe.*)

Izak (*z obema rokama drži žepe*). Čajthe, pothrpithe; o jas reveš, jov, jov, takho me bholi ves život, da še stati ne morem, ves sem zmešan.

Peter. No, ali bo kaj?

Izak. Pogledham v svoj sühi, bhorni možnjičekh, če imam to khrasno svoto thenarja pri sebi. (*Odpre možnjiček, obrnivši se od njih našteje potem s tresočo roko pet goldinarjev.*) O, moji lepi kulthinerji. Surovca, berač sem zdaj, pravi berač. Thošil vaju bhom, thošil!

Peter (*vzame denar*). Kakor se ti zdi, toda potem glej, kako se ti bo godilo. Ti si nama hotel ukrasti suknjo.

Pavel. Jas mislim, da imava že dovolj s temi judi. Res, da nista še dobila, kar zaslužita, toda naj bo. — Abraham je ušel, in ta dva žida nama danes lahko še v tretje prideta pred oči.

Peter. Jas sem judov tudi že sit. In zato mi moraš obljubiti, ljubi moj Izak, da se takoj

izgubiš iz tega kraja. Svojo krošnjo imaš tu in sedaj hodi. Do gozda te spremiva.

Izak. Vse bom uboghal, vse, prav vse. Samo ne bhijta me več. Joj, prejoj, uničen sem. (*Zbira svoje stvari in odhaja.*)

Peter. Hitreje!

Pavel. Le brž! (*Odhajata, za malo časa pride Ferjan.*)

Šesti prizor.

Krčmar. He-he, to bo dobra kupčija danes. Moja dva merjevca sta pridobljena. Saj ravno tam doli podita krošnjarja Izaka. Gotovo prideta hitro nazaj, kot smo se dogovorili. Zvit sem pa, zvit.

Železnica je lepa stvar,
A meni je pač malo mar.
I, kaj mi bo železnica?
Dobiček spravljen — ta je tič!
Kaj briga mene celi svet,
Če žep moj nima nič?

Jaz cenim modro vso zemljo
In solnce, mesec in nebo,
Le toliko je vredno mi,
Kar obogati mi mošnjič.
Kaj briga mene celi svet,
Če žep moj nima nič?

Zato pa vriskam zdaj vesel,
S kosilcem merjevca sem vjel,

Teh par petakov, litrov par
K stotakom dela mi mostič.
Kaj briga mene celi svet,
Če žep moj nima nič?

E, saj res. Tale travnik mi bo rodil zlata na kupe. He, he! (*Se smeje, v tem prideta Peter in Pavel.*)

Peter. (*Pavlu.*) Drži se! -- (*Ferjanu.*) No, midva vas že dolgo čakava.

Krčmar. (*se priklanja*). Oj, prosim za zamero. Vročina me je premagala in malo sem zadremal, preslavna gospoda merjevca.

Peter. To nič ne dene. Midva sva se med tem izvrstno zabavala.

Krčmar. Gotovo sta Izaku kakšno nasolila.

Peter. Da, da; toda o tem sedaj nimava časa govoriti. Tale travnik je vaš, kaj ne?

Krčmar. Ta je, ta, gospod merjavec. Kaj ne, da se bo dalo tako napraviti, da pojde železnica po njem?

Peter. Hm, bomo videli. Jaz imam vrvico seboj, in takoj bova premerila, če ni prehuda strmina. (*Izvleče vrvico.*) Joj, nekaj smo pa pozabili!

Krčmar. Kaj tacega? Ali se ne dá pomagati?

Peter. Se že dá, samo težje pojde. Kolčkov ni, da bi navezala vrvico nanje. Če bi bili vi tako dobri, da bi jo držali nekaj časa?

Krčmar. O rad, saj bo v moj dobiček.

Peter. (*Pavlu, kakor bi se posvetoval*). Ti, spravi, kar imava in imej spravljeno. Ob ugodnem času mu jo pobriševa.

Pavel. Je že dobro!

Peter. Sedaj, gospod Ferjan, držite vrvico nad glavo, kolikor visoko morete. Grem pogledat. (*Se zgodi; on nese vrvico za oder in kriči:*) Više, še više! (*Krčmar se stega, kar more, stopa na prste i. t. d. Pavel pa spravlja v torbico in se smeje.*)

Peter (*pride nazaj*). Tako ne pojde; sem mislil, da bi bilo treba toliko vzdigniti. Ne bo treba. Pokleknite na eno koleno in sedaj držite za vrvico. (*Krčmar uboga.*)

Peter (*izza odra*). Roka se vam trese, tako ne bo nič. Vse mi zmedete. (*Krčmar se napenja, da bi držal ravno.*)

Peter (*pride nazaj*). Ne bo drugače, da primete vrvico v zobe. *Med tem je prišel France na kraj odra in začne migati z obema rokama za oder; krčmar kleči na tleh in drži vrvico v zobeh; Peter ga nekoliko urejuje in potem ravno hoče oditi za oder; Pavel pa, tudi pripravljen, polaga ravno 30 gld., ki mu jih je dal krčmar, na papir, na katerega je z rdečim svinčnikom naslikal dolg nos, in nese papir za krčmarja; v tem vstopi Janez v dolgem popotnem plašču z uradniško ali častniško kapico na glavi.*

Janez (*odločno in hitro*). Kaj se godi tukaj? (*Vsi pogledajo, krčmar še kleči.*)

Janez. Jaz sem višji inženir; čujem, da se dva tujca tukaj ponašata za merjevca. Tu vaju imam pred seboj. Pokažita pravico!

Peter. Gospod inženir, ne zamerite!

Janez. Tukaj ne velja nič drugzega. Pokaži ta pravico!

Pavel. Oprostite. (*Krčmar vstaja z vrvico v zobeh.*)

Peter. Midva sva dijaka, to je bila vse le šala.

Krčmar. (*Vrvica mu pade iz ust*). Oh joj, jaz sem goljufan!

Janez. Da, goljufani ste. A tudi vi se boste morali zagovarjati pred sodiščem, ker ste se bavili s tako prepovedano kupčijo.

Pavel. Gospod inženir, tu je njegovih 30 gld., ki nama jih je dal. Dobil bi jih tako ali tako. Tudi kar sva zajedla in zapila, mu bodeva plačala; samo sedaj nimava novcev. A s častno besedo se zaveževa, da dobi v treh dneh svoj denar.

Janez. Tako ne pojde. Krčmarju ne bosta ničesar plačevala. On zasluži še hujšo kazen. Če se spravite in če vama krčmar še za večerjo obljubi bokal vina in kruha, potem sem pripravljen, zamižati na eno oko in za sedaj molčati.

Krčmar. Bog mi pomagaj! Kako naj se spravim? Vse je splavalo po vodi, upanje in vino in kosilo in vse —!

Janez. No, ali hočete storiti po mojem nasvetu? Sicer pošljem po orožnike, in stvar se bo drugje končala.

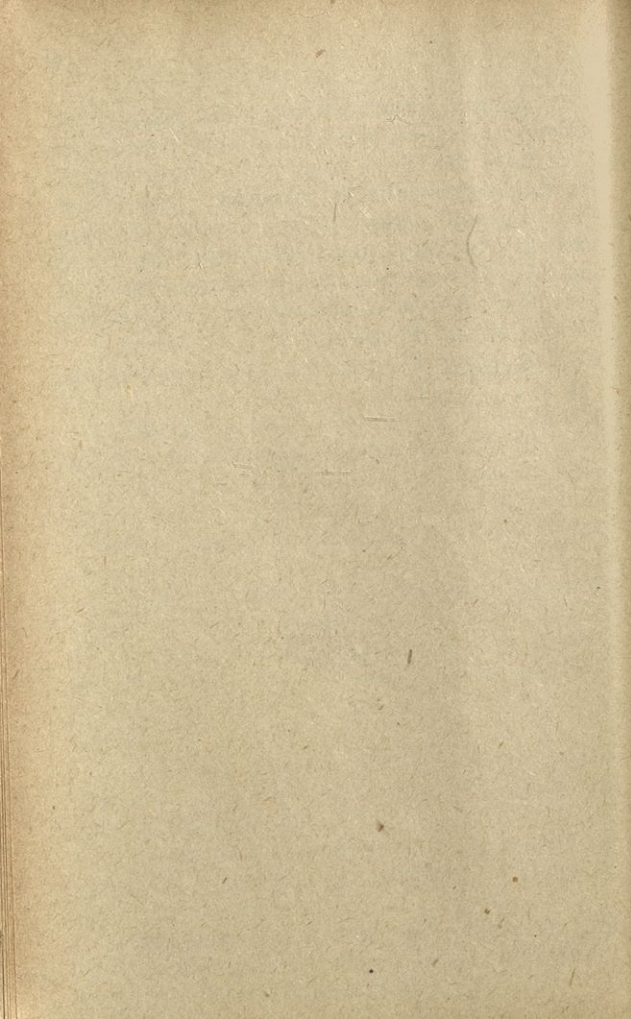
Krčmar. Te sramote pa vendar nočem. Naj bo, dam za dva, naj bo tudi za tri bokale; samo, gospod inženir, naprej me ne dajte!

Janez. Sezite si v roke! (*Si sežejo v roke poparjeni.*) Samo vidva mlada dijaka ne zbijajta več takih šal, pred vsem pa ne zasramujta in ne šalita se iz ubozih rokodelcev, kateri imajo tudi kaj soli v glavi. (*Odpne sukno, vrže kapo na tla.*) Saj vaju je navaden rokodelec spravil na led. (*Vsi se zavzamejo; France pride blizu, smijoč se; Kruljač je tudi med tem prišel, vzdigne berglo kvišku in zakliče:*)

Kruljač. Vidiš, Ferjan, pravica se je izkazala!

(*Zastor pade.*)

Zamujeni vlak.

Šaloigra.

Priredil Ant. Kržič.

OSEBE:

Peter, kmet iz Leščevja.

Martin, občinski sluga.

Potokar, sodar.

Hribar, tesar.

Župan.

Nadzornik.

Učitelj.

Nadzornik.

Vratar.

Orel, krčmar.

Železniški sluga.

Godci (po zmožnosti).

Prvi prizor.

Peter, potlej **Martin**.

Peter (*zabije velik zaboj, pa na enkrat obstane in močno udari ob čelo.*) Ti butelj ti, kaj sem pa mislil? Prešteti sem pozabil! — Zdaj moram pa vse izvleči iz zaboja in prekladati, — toda Peter, zdaj pa pazi, da slednjič ne pride še tisti, ki pravi: „V tretje gre rado.“ Preglej še enkrat račune in naročila, da ne bo kake sitnosti in izgube! (*Pregleduje papirje.*) Kaj je to? To je najimenitniše, naj bo le zmiraj na vrhu; zagotovilo mojega navadnega kupca, da mi jutri doplača zaostalih 150 goldinarjev. (*Drug list.*) Ta list ima enak podpis; že vem, ravno ta kupec naročuje še 50 železnih lopat, 30 sekir, 6 krampov, 40 motik... (*Nekdo potrka, Peter zagodrnja.*) Kdo me prihaja neki že zopet motit, ko imam toliko dela? Da bi ga! (*Še enkrat potrka; Peter se jezno zadere.*) Noter!

Martin (*občinski sluga, vstopi.*) Dober dan, mojster Peter, kaj pa delate? Kaj?

Peter. Veliko in pa nič, je najboljši odgovor. Že vse sem bil zložil v ta-le zaboj;

začnem zabijati, — kar se spomnim, da še preštel nisem. In pa v istem zaboju, ki sem ga sinoči pozno poslal, tudi ne vem, kako in koliko je. Koliko bo še dela! Semenj pa je že jutri!

Martin. Meni se zdi, da ste včeraj malo preveč tako! (*Kaže, kako se pije.*) Potlej pa nekoliko preveč tako-le. (*Kaže pijanost v nogah.*) Ha, potlej se pa lahko kaj pozabi. — In ni čuda, če še zdaj ni v glavi pravega, jasnega vremena.

Peter. Bodite no tiho, Martin! Saj je bilo tudi že pri vas večkrat tisto „tako“ (*Pokaže*) in pa tudi tisto „tako-le“. (*Pokaže še z nogama.*)

Martin. Zato pa vem, kako gre ta reč. Glejte, to je tako. Če noge niso stalne, maje se ves život kakor barka na vihnem morju, zdaj na eno, zdaj na drugo stran (*Kaže*) semintja, seveda glava pa še najbolj opleta. — In ubogi možgani potlej! Kaj se ne bi zmešali? In, da spomin ne ostane dolgo doma v taki glavi, to je čisto naravno.

Peter. Nehajte pridigovati — saj pridigarja ne potrebujem. — Pijanost se mi samemu studi — le tak naj bi prišel, da bi me poboljšal.

Martin (*zase.*) Ha, ha. Pijanca poboljšal!?

Peter. O saj tak pijanec pa spet nisem. Kdo me je videl kdaj pijanega, ko je bila še moja dobra rajnica živa? Zdaj pa nimam nikogar doma, da bi kaj storil zame in da bi mi kaj postregel. Moram iti kam, kaj bom ves dan tako? — Toliko pa rečem vam na vkljub in na vkljub vsem tistim, ki me tako sodijo,

kakor vi, da se bom nalašč poboljšal, in pijanega me ne boste videli nikoli več!

Martin. Kolikokrat sem jaz sam sebi tako rekel, pa kaj pomaga? Zadnjič še pokore nisem bil vse opravil, -- ker so mi bili precej dolgo naložili, -- pa sem bil že spet enkrat precej „oblačen“. Ej! s poboljšanjem je pač težak križ. Saj z drugimi bi ne govoril tako naravnost, z vami pa že lahko o tem prav zaupljivo govorim. In grem tudi kaj staviti z vami, če hočete, da ne boste dolgo držali tega, kar ste ravnokar rekli. Za pet litrov najboljšega vina stavim, da boste že koj jutri, ko greste v semenj, spet vrtoglavi in prav bati se je, da boste še vlak zamudili, če vam bodo kaj noge vha-jale s pravega tira, tam ko se gre proti kolodvoru.

Peter. Bodite brez skrbi zastran mene. Eno vedro grem staviti, vi pa pet litrov, da se ne bo zgodilo, kar vi pravite.

Martin. Naj velja!

Peter. Zdaj pa brž povejte, kaj želite, kaj mi imate pravzaprav povedati; zastonj vem da niste prišli, kajti taki-le ljudje vaše vrste, ki morajo ob svojih petah živeti, ne delajo zastonj stopinj. Le brž povejte, kaj je, -- meni se mudi! Znabiti bodo spet kakošne nove doklade, ali kaj?

Martin. Vse kaj drugega. -- Gospod župan so me poslali, da moram sklicati vse soseskine može k silno važni seji, ki bo ob petih zvečer; ker ste tudi vi odbornik, skrbite, da boste punctum ob petih že tam.

Peter. Oh, tega pa že ne, oh, ne, ne! ne morem — ni mogoče — nisem v stanu. Pojdite torej in recite županu, da se jim pustim prav lepo priporočiti, pa da naj me imajo izgovorjenega: Jutri moram iti v semenj; imam še toliko opraviti, pa sam sem; ne morem, pa ne morem. Bodo že brez mene sklenili, že naprej vse potrdim, kar bo sklenjeno.

Martin. Jaz sem storil svojo dolžnost; povedal bom tudi gospodu županu, kar ste naročili; zakaj ne? Če pa bo kaj nápak, vi glejte! Adijo!

(Zastor pade.)

Drugi prizor.

Peter, Martin.

Peter *(se češe pred zrcalom, obleče suknjo in sam s seboj govori).* Danes bom še bogat mož, če mi pojde le vse po sreči. Kar imam še v mestu, kar danes s seboj popeljem in pa, kar je še na dolgu: Eno k družemu mora znesti dobrih dvesto goldinarjev.

Martin *(pred vratmi.)* Ali ste že pokonci, mojster Peter? Ali smem že noter stopiti?

Peter. Prosto!

Martin *(praska po vratih).* Kaj mi pomaga vaš „prosto“, če pa ne morem kljuke najti v tej egiptovski temi! Vsaj posvetit bi mi prišli, saj ste me že lahko po glasu poznali, kdo da sem.

Peter (*gre z lučjo in odpre; Martin vstopi v dolgi halji.*) A! vi tukaj, Martin? se mi je zdelo, da je zunaj pred vratmi bilo nekaj tacega kakor vaš glas. Pa kako, da ste kar v tej obleki prišli? Boste še koga prestrašili, če vas sreča zdaj ponoči.

Martin. To je vse zaradi naglosti. Že sinoči bi bil imel k vam priti, koj ko so pri županu sklenili tisto sejo, h kateri sem bil prišel tudi vas vabit, pa sem se bil predolgo zamudil v neki prijateljski družbi tam-le doli.

Peter (*pokaže*). Kaj ne, že zopet takole? Je-li?

Martin. Peter, Peter, to nagajanje se vam utegne še bridko utepati; le pazite, da se nad menoj preveč ne pregrešite, da vam jaz ne bom kazal ne le takole (*protim ustim*), kakor vi meni, ampak takole (*korenček strže*). Menda še niste pozabili stave? Kaj?

Peter. No, le hitro povejte, kar imate, zame so danes ure drage; kmalu bo treba na kolodvor, da se popeljem na semenj.

Martin. Meni se pa zdi, da bodo ure za vas ravno tako poceni, kakor za me. Tisti kolodvor si le izbijte iz glave, kajti to vam moram povedati kar naravnost, četudi znabiti radi ne slišite: z vašim semnjem danes ne bo nič; vi nikakor niste v stanu iti danes od doma, ne morete in ne smete.

Peter. Kdo bo meni branil?

Martin. Ej, nikar ne bodite jezni, saj še jaz nisem, ko sem moral tako zgodaj vstati

zavoljo vas; počakajte, da vam razložim. Gospod župan je dobil pisanje, da te dni, najbrž že drevi, pride neki kralj po železnici do našega trga, odtod pa se odpelje v kočiji do svojega gradu, ki ga ima tam nekje, kaj vem kje. V pisanju od višje gosposke je tudi pristavljeno, da naj se kar moč slovesno sprejme.

Peter. Kateri kralj pa ima priti, če smem vprašati?

Martin. Hm, tega si sam nisem zapomnil; zdi se mi, da je španski kralj, pa vendar ne bom rekel, ko bi vendar ne bil pravi. Toliko vem, da je posebno milega srca in dobrih rok: Kadar se pelje na izprehod, kar polno pest desetih zagrabi in meče okrog, naj pobira, kdor hoče, in ko je ta prazna, - pa le spet. Oj, to bomo pobirali!

Peter. Kateri bi neki bil? I, pa bi bili še enkrat prašali, če si prvič niste zapomnili.

Martin. Saj je gnala tudi mene radovednost in bi bil strašno rad vprašal, pa sem se zbal župana, da bi mi ne rekel zopet kaj tacega, kakor unkrat, ko sem ga bil vprašal nekaj iz radovednosti, pa se je zadrl nad menoj: „Ti in tvoj „firbec“ oba nista vredna fajfe tobaka!“ Na to sem se spomnil, pa sem za to pot premagal svojo radovednost. Saj je za to še potem čas, ko ga bom videl, sem si mislil.

Peter (*pogleda na uro*). Še pol ure imam časa.

Martin. O, ves dan ga boste imeli. Poslušajte dalje: Srenjski možje so sinoči pri županu sklenili, da pojdejo z godbo na kolodvor

da se poklonijo kralju, in župan bode imel nagovor v nemškem jeziku. Seveda, vi morate tudi zraven biti, saj imate precej debelo piko že zato, ker vas sinoči ni bilo. Potem morajo biti vse hiše razsvetljene poleg onih ulic, koder se bo peljal kralj; saj dve sveči morate goreti na vsakem oknu. Torej morate tudi zato doma biti, da razsvetlite, ker nimate nikogar, odkar vas je zapustil pomočnik. Zakaj to sem že semtertje slišal, da bodo pobili okna tam, kjer ne bo luči. Mogoče, da še župan napove tudi kako kaznen.

Peter. Naj naredijo, kar hočejo; magari če gredó klatit zvezde z neba, jaz grem v semenj in sicer zdajle koj, da vlaka ne zamudim, ne zamerite (*ga malo pahne*). Do tedaj sem že lahko nazaj, ko se prične ta komedija.

Martin. Le pazite, da vi ne napravite kake komedije v mestu, da ne bo zopet, kakor unkrat — veste? — ko ste se z mesecem kregali! Mislili ste, da se vam smeje, pa ste kričali nanj; in tisti kamen, kako ste ga s palico pretepali, ker se vam ni hotel umakniti!

Peter. Zdaj pa le glejte, da se mi zgubite, sicer se vam utegne zgoditi kaj enacega kakor tistemu kamenu ob cesti.

Martin (*hiti ven, pa se nagloma vrne*). Še nekaj bi bil kmalu pozabil. Ko bodo po trgu vsi naenkrat prižgali luči, se bo dalo znamenje z zvonom; (*medtem se Peter pripravlja za na kolodvor*) imejte torej odprta ušesa in nikar se ne ustrašite, kadar se prične, češ da kje gori;

saj ste menda pri gasilnem društvu, in pri vas je marsikdaj treba gasiti (*Martin beži, ko Peter zagradi palico*). To je hvaležnost, da sem vam vse sporočil in zaradi vas moral tako zgodaj vstati. O, le pojdite v semenj, le storite, kar hočete! Vpijanite se, izgubite svoj denar, natepejo naj vas, ker ste taki, da si ne daste nič dopovedati! Oropajo naj vas! Jaz sem storil — čeravno težko, svojo dolžnost; storite tudi vi svojo! Adijo!!

(*Zastor pade.*)

Tretji prizor.

(*Potokar, Hribar, Orel; potlej Peter.*)

(V krčmi pri „Orlu“ sedita sodar **Potokar** in tesar **Hribar** pri pivu.)

Potokar. Danes je pa res lep semenj tukaj; že davno nisem videl pri nas toliko kupcev.

Hribar. Posebno živine je bilo veliko, pa lepe, in tudi kup ni bil previsok.

Orel. Nekoliko je pripomoglo tudi lepo vreme (*gre k oknu*). Pa ne vem, ali bo dolgo tako ostalo; tam za hribom se nekaj zastavlja. — O, glejte, glejte! tamle gre pa mojster Peter iz Leščevja. Oj kako se mu mudi!

Potokar. Ali res? No, to me veseli, že dolgo ga nisem videl. Kaj dober je za družčino.

Orel. Pa je videti, da danes ni kaj pri volji; kar ob hišah se plazi in tako plašno gleda le-sem, kakor bi se bal krempljev in kljuna mojega orla, ki je naslikan nad vrati.

Hribar. O, Peter pa mora noter; ne pojde ne tako meni nič tebi nič mimo; Orel, pokličite ga!

Orel (*kliče skozi okno*) Hej, dober večer, gospod mojster Peter. Ali ste tudi vi prišli? Imate li dobro kupčijo?

Peter. Imam, imam, gospod Orel. Dober večer!

Orel. Menda vendar ne boste taki, da bi šli mimo nas; imam prav dobro pivo, ravnokar sem nastavil.

Peter. Danes ne, se mi zelo mudi. Adiyo!!

Orel. Take sramote mi pa vendar ne boste storili, da bi šli mimo moje krčme v kako drugo. Ali morda zadnjič niste zadovoljni bili z nami?

Peter. Bog obvaruj, nikakor ne; vendar danes sploh ne pojdem nikamor, sem že malo zajel pri železarju, ki od mene kupuje robo. Ne zamerite; jako se mi mudi na kolodvor, da ne zamudim vlaka, kajti nocoj moram biti doma, ko bi bilo ne vem kaj.

Potokar. Recite, da sva midva tukaj.

Orel. Pač škoda; rayno sta dva vaša stara znanca pri nas, ki bi zelo rada govorila z vami; saj vlak odhaja šele ob šestih in zdaj je šele četrť čez pet.

Peter. Kaj pravite? da sta dva stara znanca pri vas? Katera neki?

Potokar (*gre k oknu*). Tukajle precej lahko vidiš enega in drugemu je ime Hribar.

Peter. Kaj, vidva tukaj? O, zdaj pa moram vstopiti za četrtnko ure. (*Čez nekaj časa pride, odloži torbo in palico ter sede k mizi.*) Hej, Orel! en liter, vama na zdravje!

Potokar. No, to me veseli, da te zopet vidim. Odkar smo se vojskovali zoper Lahe, te še nisem videl, mislil sem pa večkrat nate, in večkrat sem pripovedoval, kakšne smo brili, ko smo bili na potovanju na Dunaju in v Gradcu. Kako ti je kaj? Ali dobro kupčuješ?

Peter. Nič se nimam pritožiti, hvala Bogu; le to je sitno, ker sem pred letom ženo izgubil; nikoli ne morem iti brez skrbi od doma. Danes se mi pa še posebno mudi.

Orel. O, se še nič ne mudi.

Peter. Kako je bilo pa vama tačas? Po vojski se še nismo nič videli; ali sta vendar odnesla zdravo kožo domov? E, vojska ni igrača.

Hribar. Prav praviš; najhuje je, predno se začne; ko pa začenjajo krogle žvižgati, tedaj pa popade človeka tolika jeza, da se za nobeno reč nič ne zmeni, ampak kar strelja in maha na okrog — in potem dobi pohvalo, da še sam ne ve, kdaj in zakaj.

Potokar. Če ima to, kar si nazadnje rekel, meni veljati, motiš se. Jaz dobro vem, kdaj in zakaj sem zaslužil svetinjo in pa, da so me naredili za korporala.

Peter. O, kaj si za korporala avanziral? Povej no, kako je bilo! Naj zvem še jaz.

Potokar. Lah! so mislili, da se bomo s sabljami — in so drli s takim krikom na nas, — mi pa kar „ans-cvaj“ sprožimo puške, zažgemo kanone in — kar eden vrh družega so padali.

Peter. To je hrabro! Orel, še en liter!

Potokar. To je bilo pač še največ vredno: enkrat sem kar tri z enim samim strelom spravil na tla.

Peter. Kaj, tri na en sam strel? Jaz tega ne morem razumeti, ker sem bil pri „furbezen“. Kako si vendar to naredil?

Potokar. Glej, to je bilo tako-le: Samega streljanja že jezen, zagledam Lahona, kot bi hotel na en sam stečaj ust požreti celo kompanijo. Čak, jaz ti bom že pokazal, rekel sem, paf! — dobro sem meril. Krogla ti gre skozi in skozi sestradani život, zadene moža, ki je stal za njim naravnost v prsi, da se takoj zgrudi in padši sproži svojo puško ter zadene svojega tovariša, da tudi ta pade. To smo se smejali, koder sem to pripovedoval!

Peter (*píje*). Ti si pa res kaj vreden; Bog te živi!!

Potokar. In še tebe! Toda poslušaj, kaj je bilo potlej; še ni ven; zdaj šele pride pravo na vrsto: Moj korporal, ki je videl to moje junaško dejanje, povedal je lajtnantu, in ta je še gorko nesel stotniku, stotnik je sporočil majorju, major je naznanil obrstu, in tudi ta ni molčal, ampak razložil je še generalu in general ti gre in

popiše vso zgodbo cesarskemu adjutantmu, in tako jo je nazadnje izvedel celo cesar sam.

Peter. Kaj, tudi cesar izvedel?! Zdaj sem pa res radoveden, kaj je bilo potem.

Potokar. Kaj je bilo potem? He! Le poslušaj! Kmalu potem smo šli na „muštrngo“. Ko smo stali tako mož pri možu, „in raj ond glit“, kar prijahajo cesar proti nam in povejo nekaj tiho na uho obrstu, ta pa zavpije: „Ge-meiner Pottoker ot te trire kompani fortreten!“ Jaz se prestrašim, da me je kar mrzel pot obšel, a si tiho mislim sam pri sebi: „Saj nisi nič hudega naredil! Rezentiral nisi, „iberdicajt“ tudi nisi bil zunaj.“ Potem me svitli cesar — nikoli ne bom pozabil — prijazno potaplajo na ramo in pravijo: „Ko bi vsi tako streljali, bilo bi vojske kmalu konec; sedaj ste korporal in za vsak tak strel eno stopinjo višji“. In spet zavpije obrst: Korporal Pottoker abtreten.“

Peter. To je bilo res kaj vredno; Bog živi cesarja! Orel, še dva litra, jaz plačam!

Potokar. Najprijetnejše pa je bilo potlej, ko smo srečni in zdravi iz vojske prišli. Ali še vesta, kako smo veselo ukali pa peli? Takrat sem se navadil tisto novo pesem: „Le-ta soldaški boben.“

Peter. Že od takrat je nisem slišal. Dajte no! Zapijte jo! Oh, kaj bi jaz dal, ko bi jo znal!

Hribar. Aló, dajmo jo! Krčmar bode tudi pomagal, in ti Peter, nekaj bo že, reži počez!! (*Pojó**.)

*) Besede in napev pesmi zadaj v „prilogi“ št. 6.

Krčmar. Zadosti bo petja. Mojster Peter itak noče pomagati. Gospoda, ako vam je všeč, predlagam, da še enkrat napijemo mojstru Petru. Bog ga živi! (*Vsi.*) Živijo mojster Peter!

Peter (*se praska za ušesom*). Možje, zdaj je pa čas; kmalu bi bil v tem veselju pozabil na železnicó. Pustite me, jaz moram iti, da ne zamudim. Krčmar, brž račun! (*Vrže tolar, zgrabi palico in torbo ter hiti.*) Tako, zdaj pa še en poliček za odhodnjo, potlej pa zbogom!

Potokar. Adijo, Peter, kmalu se zopet oglasi, že dolgo nisem bil tako vesel kakor danes.

Hribar. Srečen pot!

Orel. Lepa hvala, gospod mojster, počastite nas še drugikrat.

Peter. Zbogom! (*Hiti.*)

Potokar Dober človek ta Peter.

Hribar. Da bi le vlaka ne zamudil.

Orel. Meni se zdi, da bo res zamudil; bržkone je že vlak odšel, in do kolodvora je še precej korakov.

(*Zastor pade.*)

Četrty prizor.

(**Peter**, potlej **vratar** in slednjič **nadzornik**.)

(Na kolodvoru v čakalnici.)

Peter (*vstopi in se čudi, oziraje se okrog sebe.*) To sem bil neumen, da sem tako hitel,

saj je še vse prazno in tiho, kakor miš. Veliko prezgodaj sem prišel, vendar bolje prezgodaj, nego prepozno. Da mi hitreje čas mine, in da lože počakam, hočem še enkrat denar prešteti, ki sem ga skupil danes (*šteje, pa enkrat preveč, enkrat premalo; gre k luči in se začne kregati*): Kdo je neki obešal to lampo, da noče biti pri miru, da vedno maha semtertja? (*Začne popravlјati, pa se zadene.*) Ali boš stalo pri miru, ali ne boš? (*Tava spet na klop, v eni roki držeč kvišku bankovce, v drugi tolarje.*) Tako bogat, Peter, še svoj živ dan nisi bil. Hej, španski kralj, po čem so gradovi, koliko dam za en grad? Imej pamet, Peter, pa nikar tako ne vpij; lahko te kdo še okrade; po železnici se vozijo vsake vrste ljudje; raje denar lepo, hitro spravi, pa pazi nanj! (*Govori čedalje bolj tiho in zategneno.*) Oh, ali se bodo čudili v Leščevju, ko bom pokazal svoj zaklad! -- Ali tisti občinski sluga, tisti pusti birič me pa vender jezi. -- Kaj si rekel? -- Jaz sem se kdaj kregal z mesecem? Jaz? Peter nič kregal -- še govoril nič -- nič, nikoli nič -- z mesecem že ne! Nobene besede -- kdo? jaz -- tepel -- kamen?! Kamen . . . amen (*zaspi in smrči*).

Vratar (*z metlo*). Kdo pa smrči tu? Kaj dela neki še zdaj ta kmet tukaj? Čakaj, klada lena (*notresa Petra*.) Hej, dragi prijatelj!

Peter. Kaj pa je, ali je že čas?

Vratar. I, seveda je čas; glejte, da se mi ven spravite, jaz moram pomesti sobano in pogasiti luči.

Peter. Oho, gospod železničar! le počasi, le polagoma! Preveč hitro se ne dam prepoditi. Jaz imam pravico sedeti tukaj, peljal se bom po železnici; tu v žepu imam retourkarto.

Vratar. Že prav, pa v čakalnici ne smete ostati. Le berite pravila tamle na steni (*kaže*).

Peter. I kdo pa pravi, da hočem čez noč tukaj ostati. Kdo bi kaj tacega nameraval; jaz le čakam, kdaj pojde vlak.

Vratar. Vlak? Kdaj je že šel! Je že pol ure. Če ste ga zaspali, nisem jaz kriv; vpil sem zadosti glasno.

Peter. Kaj mi mari, če je jeden odšel; popeljem se z drugim.

Vratar. Prvi vlak pojde šele jutri zjutraj. Poberite se ven, jaz moram pomesti!

Peter. Nikar me ne dražite, vse nič ne pomaga. Jaz moram biti nocoj doma, pa moram biti. Tukaj je moja karta (*pokaže*), pa je mir besedi. Domov me morate peljati; če ne, pojdite vsi železničarji rakom žvižgat!

Vratar. Imejte pamet, dragi prijatelj, in pojdite ven, ako ne, pokličem gospoda nadzornika.

Peter. Dragi prijatelj sem, dragi prijatelj tja, jaz ne grem. O, le pokličite vašega nadzornika le, kar pokličite ga; to mi je ravno všeč, se bomo že zmenili. (*Vratar odide z glavo majaje*). Naj le pride nadzornik! O, Peter se ga ne boji; rad bi slišal, čemu sem kupil karto, če se ne popeljem? Rad bi vedel, če je čakalnica zidana le za rdečekapce in če se smejo

poditi popotniki kar tako, tebi nič meni nič, ven!? Naj le pride, mi bo vsaj povedal, če se to spodobi, da odide vlak, preden so vsi ljudje, ki se mislijo peljati, skupaj; vlak naj počaka, da pridejo vsi.

Vratar (*pride z nadzornikom*). Tukaj-le, gospod inšpektor, je mož; nikakor ga ni moč odpraviti.

Peter. Res ne, gospod inšpektor, zato, ker se hočem odpeljati z vlakom.

Nadzornik. Oče, to nocoj ni več mogoče, vlak pojde šele jutri ob petih, do tedaj morate počakati. Prenočiti pa tukaj ni dovoljeno, idite v krčmo!

Peter. Prenočiti!? Kaj pa še! Jaz ne morem čakati do jutri; jaz moram, pa moram biti še nocoj doma. Pogledjte preljubi gospod inšpektor, tukaj v torbi imam še sveče za razsvitljava. Če ne pridem, kaj pa bo! Vsa okna mi bodo pobili, in bogve, kaj me še čaka!

Nadzornik (*proti vratarju*). Meni se dozdeva, da pri možu ni vse v redu tukaj. (*Pokaže na čelo.*) Kaj je storiti?

Vratar (*smeja se*). Znabiti zapoveste, gospod baron, poseben vlak?

Peter. Kaj? baron? — Ali mora biti ravno baron, ki se hoče peljati s posebnim vlakom? He!?

Nadzornik. To ravno ne. Posebni vlak si lahko najame kdor ima denar zanj; za vas pa bi bil predrag.

Peter. Predrag? Koliko pa stane tak vlačék?

Nadzornik. Kako daleč pa mislite?

Peter. Do Leščevja bi se peljal. Kaj me ne poznate? Koliko tedaj stane?

Nadzornik (*pomišljuje*). Do Leščevja? To je „Lechzenau“, trije kratki štacijončki. Poseben vlak do tje bi stal 60 forintov. Toliko gotovo ne boste hoteli dati; torej je bolje, da počakate do jutri.

Peter. Kaj ne bi hotel? Ko bi bilo treba 100 gld.; sem že tako hud nocoj! — (*Izвлеče mošnjo ter našteje.*) Zdaj pa le brž napreči, alo! (*Proti vratarju.*) Mojster Peter ni baron, pa se vendar pelje s posebnim vlakom; zapomnite si, gospod Neotesan!

Nadzornik. Kakor ukažete! V četrť ure se že lahko odpeljete. Preje pa moram telegrafirati tja v Leščevje, da ne bo kake nesreče.

Peter. Prav, prav; za četrť ure mi ni, da le pred nočjo pridem domov. Gospod inšpektor, to je saj prijazen mož, ki se dá govoriti ž njim. Nate, le spravite še tole malenkost za en liter. (*Ponuja.*)

Nadzornik. Le pustite, mojster Peter, to je naša dolžnost, postreči ljudstvu.

Peter. Oh! pa še to telegrafirajte, naj povedó Martinu, da bom že prišel o pravem času, in da z njegovo stavo ne bo nič. Lepo prosim. —

Nadzornik. Že prav. (*Vratarju.*) Brž naj se pripravi lokomotiv in pripne voz I. reda; v četrť ure naj odide — do Lechzenau.

Peter (*Vratarju*). Pometanje pa le pustite, dokler sem jaz tukaj, drugače — — (*Pokaže s palico.*)

Vratar. Bodite brez skrbi, zdaj ne bom pometal.

Peter. Kaj ne, vi železničarji, zdaj imate rešpekt pred mojstrom Petrom? He! he!? In kako bodo tam v Leščevju zijali, ko se pripelje Peter s posebnim vlakom, sam, prav sam z nalašč najetim vlakom!

(Zastor pade.)

Peti prizor.

Kolodvor v Leščevju.

Nadzornik, potlej **Martin**, železnični sluga, župan, učitelj, godci.

Nadzornik (*s papirjem v roki*). Lepa reč bo to; kmalu pride posebni vlak in za sprejem kralja še ni nič pripravljeno.

Martin (*vstopi*). Gospod župan se pustijo priporočiti in ponižno vprašati, če niste vi, gospod nadzornik, še nič natančnega izvedeli o prihodu napovedanega kralja.

Nadzornik. Kakor nalašč ste mi prišli; ravnokar sem hotel poslati po župana; pojdite torej brž k njemu, pa mu povejte, da sem nekoliko poizvedel. Le urno stopite in takoj naj pride.

Martin O, urnih nog sem bil pa še vselej, kadar je bila treba. Brž ga pokličem, saj je koj tam-le blizu pri „Štefetu“, kjer imajo godci poskušnjo za vsprejem. (*Odide.*)

Nadzornik. To je pa zopet tista preklicana nagajivost mojega tovariša v mestu; pri vsaki priložnosti me spravlja v zadrego; kdo bi ne bil jezen? (*Bere:*) „7 Uhr 13 Minuten geht ein Extrazug von hier ab, fährt bis Lechzenau.“ No, zdaj si pa vbijajte glavo: kdo se ima pripeljati s posebnim vlakom? – Vsekakor moramo biti pripravljeni na vse. (*Pozvoni.*)

Sluga (*vstopi*). Kaj ukažete, gospod nadzornik?

Nadzornik. V 45 minutah pride posebni vlak! Vsi železnični uradniki naj se oblečejo v gálo in naj se vstopijo na peron -- le hitro! (*Sluga gre.*)

Župan (*prisopiha v uradni obleki*). Ali so kaj izvedeli, gospod inšpektor?

Nadzornik. Sem in nisem.

Župan. Ali pride kralj še nocoj?

Nadzornik. Dragi župan, tega vam nisem v stanu za gotovo povedati: dobil sem po telegrafu le to, da ob 7. uri in 15 minut odhaja iz mesta posebni vlak; zdaj je že odšel. Kdo se pa z njim pelje, ni rečeno, a mislim, da ne more biti nihče drugi kot kralj; kajti vlak se tukaj ustavi in ne pojde dalje. Najbolj pametno bo torej, če hitro vse pripravimo za slovesni sprejem; vlak potrebuje komaj tri četrti ure do sem.

Župan. O, „cvibla“ o tem ni, da pride kralj; kdo bi se pa tudi drugi vozil z „ekstracugom“ v Leščevje. Pa zdaj se ni obotavljati. Jaz sam zase sem že pripravljen; že tri dni

hodim v uradni obleki; previdnost nikoli ne škoduje, si mislim; nagovora sem se pa tudi dobro naučil; za druge me skrbi; bom že poklical „gemajndedinarja“, saj čaka pred vratmi. (*Zavpije skozi vrata.*) Martin! gemajndediner! (*Martin vstopi.*) Martin! v pol ure pride kralj. Zdaj pa le urno! „Muskontarji“ naj se postavijo pred „pajnof“! in naj dobro „merkajo“. Kadar bom dal „cahen“ s klobukom, takrat naj pa začnó; soseskine možje naj se tukaj zberó (*Potrka s palico*) in precej naj se dá „cahen“ z zvonom, da bodo ljudje že o pravem času „pelajhtali“. Le hitro! — nocoj se morate dobro „skup-vzeti“, zakaj če nocoj, kakor ste vajeni drugikrat, vse narobé naredite, vas bo to koštalo „dinst“ — da vam povem. — Tu gre za kredit in čast cele soseske, da veste!

Martin. O, le brez skrbi bodite, gospod župan, vse bom prav dobro preskrbel; mislim, da ne bom kregan, — še pohvaljen bom, če pojde po pravici. (*Gre.*)

Župan. Oh, gospod inšpektor! mene čaka nocoj najhujše.

Nadzornik. Kako to?

Župan. Skrbi me zavoljo govora, s katerim bom pozdravil kralja. Oh, gospod inšpektor, ne v'do kako se jaz bojim! Vidi jo, največji človek, ki sem kdaj govoril ž njim, je bil „pecirsavtman“, zdaj pa moram pozdraviti celo kralja! Saj še ne vem, kako bi se postavil; gospod inšpektor so že gotovo kdaj govorili s kraljem. Lepo bi prosil, ko bi me hoteli malo

„inštruvirati“, kako se mora. Gospod učenik pravi, da moje „palice“ ne smem s seboj vzeti, klobuk pa, da moram imeti. Kaj pa čem s klobukom? Ali naj ga imam na glavi takrat, ko bom govoril, ali naj ž njim kralju naredim kompliment?

Nadzornik. Tega ne smete storiti; Bog ne daj! Klobuk držite v levi, desno pa na prsi položite. Ko bo kralj že blizu, stopite za korak naprej, priklonite se prav globoko, potem pa se spet počasi zravnajste pokonci; potlej govorite svoj govor počasi, na glas in slovesno. Ko skončate, se spet priklonite in za eno stopinjo stopite nazaj. Glejte, takole! (*Pokaže.*) Kako je treba kralja nagovoriti, to pa že veste, kaj ne?

Župan. Gospod učenik mi je vse zapisal.

Nadzornik. Dobro, poskusite torej, kakor bi šlo zares. (*Zvon se sliši.*)

Župan (*posnema in govori*): „Allerdurchlauchtigster König – allmächtiger Schöpfer Himmels und der Erde“

Nadzornik. Za božji čas, vi ste zašli v vero. Pazite, da nocoj kaj ne pokazite! Allerdurchlauchtigster, großmächtigster König und Herr! – to je nagovor.

Župan. Oh, gospod inšpektor! saj vendar znam prav dobro; še ni tega pol ure, kar sem ženi še enkrat „aufzogal“, pa je šlo brez „falarja“; zdaj sem le nekakšno zmešan. Tisti zvon me je tako „konfus“ naredil. Bodo videli, kadar pojde zares, ne bom nič „falil“; gospod učenik bo za mano stal, pa mi bo besedo za besedo „ajnzogal“. (*Med tem se začnó zbirati može.*)

Župan. Ali je gospod učitelj tudi tukaj?

Učitelj. Da, gospod župan, tukaj sem!

Župan. Le prav blizu za hrbtom naj mi bojo in razločno naj govoré. Tak govor ni „špas“.

Učitelj. Le brez skrbi bodite, saj znate prav dobro; bom že vsako besedo razločno povedal. (*Lokomotiv žvižga.*)

Nadzornik. Posebni vlak že prihaja, pozdraviti moram kralja pri vagonu. Župan, le dobro se držite!

Župan (*zavihti klobuk in kliče*): Muska!! (*Godba začne »Naprej zastava slave«.*) Živijo!

Učitelj. Ravno stopa iz voza, kar začnite. (*začne glasno šepetati.*)

Župan (*stopi naprej in se prikloni.*) Allerdurchlauchtigster König! . . .

Učitelj. Stojte, nehajte, ni kralj!

Župan (*od straha mu klobuk pade iz rok.*) Kako? Kaj? Da ni kralj? Za božjo voljo! Kdo pa je? Kdo pa je?

Učitelj. Mojster Peter, glejte ga! — —

Župan. Kaj? Peter? Pa z „ekstracugom“!?

Peter (*se odkrije in maha s klobukom.*) Dà, gospod župan! Kaj menite, da nimam? — Kaj pa delate? Saj ni pustni dan! Ali je v Leščevju vse znorelo?!

(*Razni glasovi.*) Peter je, saj res, je že, živijo, živijo! (*Najbolj vpije in za roke vleče*

Martin. Živijo! Živijo! Vedro! vedro vina!!

(*Zastor pade.*)

Lurška pastirica.

Igrokaz v petih dejanjih.

Nemški spisal *dr. Robert Weissenhofer*. — Poslov. *L. S.*

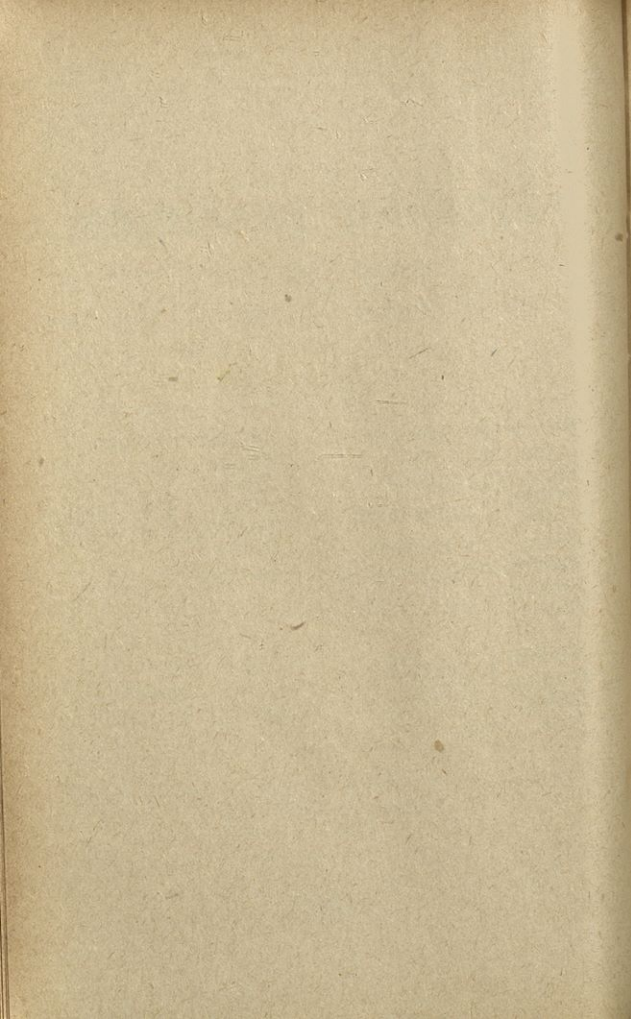
OSEBE :

Bernardka, pastirica.
Lojza, njena mati.
Eleonora, grofinja.
Otilija, } njene hčeri.
Zofija, }
Mina, domača učiteljica.
Rozika, } hišni pri grofinji.
Nežika, }
Barba, grajskega oskrbnika
žena.
Micika, } njene hčere
Ivanka, } stare 10—12 let.
Lizika, }
Jera, sosedka.

Županja iz Lurda.
Rezika,
Anica,
Milka, } male deklice
Tončika, } iz Lurda.
Malka,
Lenčka, }
Bela gospá.
Šest angelov.
Angel varih.
Devica z zastavo.
Belo oblečene deklice in
žene iz Lurda.

Dejanje se vrši deloma v Lurdu, deloma v nekem gradu na Goriškem.

Prolog

k igri

„Lurška pastirica“.

Tja v Lurd, prelépi kraj Marije,
Kjer čúdežno nje glor'ja sije,
Tja danes bi vas vedle rade,
Če-zmórejo močí nam mlade —
Vse vas in tudi srca vaša,
Saj tam je dobra mati naša!

Tam lépa, čista je devica,
Ki žalostnih je tolažníca,
Ki je kristjánov pomočnica!

Oj tisoč jih za njo medléva
In tisoč v Lurd jih k nji hitéva!

Tja grešni rómajo in bólni,
K Mariji tja ljubeznipolni,
Betéžni, žalostni, potrti,
Boječ se časne, večne smrti —

Hité učeni in nevedni,
Na duši, na telesu bedni,
Gospé bogate in siróte,
Gorjé ji tóžit, tóžit zmóte!

Saj tam prečista je devica,
Ki žalostnih je tolažníca,
Ki je kristjanov pomočnica!

Oj tisoč jih za njo medléva,
In tisoč y Lurd jih k nji hitéva!

In tisoč jih pojóč se vrača
Veselo spet na tla domača!
Bolezni našli so zdravíla,
Bridkosti našli tolažíla,
In révi našli so pomóči,
Uslišanja so želji vroči:
Obupu našli so kesanja
In grehom našli odpuščanja!

Oj našli tam so vero živo
In mater našli ljubeznívo!

Saj tam prečista je Devíca,
Ki žalostnih je tolažníca,
Ki je kristjanov pomočnica!

Tja v Lurd, prelépi kraj Marije,
Kjer čúdežno nje glor'ja sije,
Tja torej, k večji njeni slávi,
Naj igra naša vas prestavi!

Tedáj, ko se Gospá je zala
 Bernardki v Lurdu prikazala,
 Živéla gróf'nja je prešérna,
 Ki bila je zelò nevérna:
 Iméla pa je hčerko lépo,
 Oj hčerko lépo, toda — slépo!
 To hčerko v Lurd je vleklo čudno,
 K Mariji gnalo je neutrudno,
 In s sestro je le-tja zbežála,
 Kjer se Marija prikazala,
 Tja v lepi Lurd, k nogam Maríje —
 A to naj igra vam odkrije. — —

Če kaj bo mêdlo in slabôtno,
 Nam oprostite blagohôtno!
 Če kaj pa bode vam po godí,
 Mariji v čast in slavo bodi!

Prvo dejanje.

Oder predstavlja čudovito lurško skalno duplino. Sredi ozadja je videti razpoko med skalami.

Prvi prizor.

V duplini kleči šest angelov, zatopljenih v molitev. Oblečeni so v lahna živobojna oblačila, imajo zlate perutnice in svitle zlate obročke okoli čela. Oblačila so bogato z zlatnino ozaljšana. — Začujejo se koraki; angeli vstanejo, položé kazalec na usta in poslušajo. Kakor hitro zaslišijo od zunaj **Bernardkin** glas, po prstih lahno in tiho izginejo na levo; med tem jih obseva izza kulis bela magnezijeva ali bengalična svetloba.

Drugi prizor.

Bernardka in njena mati **Lojza** vstopita od desne.

Bernardka (*še za kulisami*). Še po tej ozki stezi in pri duplini sva. Pot je nekoliko težavna; morete li za máno, mati?

Lojza. Le naprej, Bernardka, takoj bom za teboj.

Bernardka (*vstopi, vodeč mater za roko*). Tako; tukaj, mati, je torej oni prečudni kraj, kamor me vleče tako silno in skrivnostno. Vedno se mi dozdeva, da bivajo angelci na tem kraju.

Lojza (*začudena*). Ah, to je tista duplina, Bernardka? Tukaj-le torej si imela prikazen?

Bernardka. Da, le pogledjte, mati, tam-le – tam iz one-le razpoke ven je prišla. (*Kaže tja.*) O, da ste jo videli!

Lojza. Kakšna je tedaj bila? Povej mi tukaj še enkrat, kako je bilo.

Bernardka. Ah, mati, bila je tako krasna, tako čudovito krasna – da bi je ne mogel popisati noben človek.

Lojza. Kaj pa, če se ti je sanjalo, Bernardka?

Bernardka. Oj ne, mati, le tega nikar ne recite, predobro sem videla! In saj vendar veste, da sta bili takrat moja sestra Márica in sosedova Ivanka z menoj. Bil je mrzel dan, zeblo nas je doma in šle smo nabirat suhih drv.

Lojza. A onidve nista nič videli in slišali. Saj si jih že sama večkrat izpraševala in dobila vedno isti odgovor.

Bernardka. Da, mati, res je, nič nista videli. Pa saj v tistem hipu tudi nista bili pri meni, ko sem videla prikazen. Prebresti je bilo namreč treba potok tu doli; jaz ostanem zadaj, da si sezujem čevlje. – Tu – naenkrat – zaslišim strašno šumenje, kakor od silnega viharja. Strahú zatrepečem po vsem životu. Ozrem se tja doli po drevji, a vrhovi dreves so čisto mirni. Naenkrat – o mati, ko bi mogla to popisati – naenkrat zagledam tam-le v razpoklini tako prečudno, jasno svetlobo, da je solnce proti njej le slaba lučica. In sredi tega blišča – o

čujte, ljuba mati — sredi tega blišča stoji nebeško lepa gospá, tako prečudno ljubezniva, tako prijazna in mila, da nehoté razproستم obé roki proti njej, a obenem se trepetajoč zgrudim na koleni. (*Počasi in slovesno.*) Njena obleka je bila bela ko lilija; čez sredo je bila prepasana z višnjevimi pasom; z glave doli do tal ji je padal snežnobel pajčolan; v sklenjenih rokah pa je držala molek od belih biserov. — Vse to, mati, sem videla prav razločno; pa tako lepó, kakor je bilo, ne morem popisati in noben človek na zemlji ne bi mogel tega.

Lojza. In kaj si storila potem, ko je skrivnostna gospa stala tako pred teboj?

Bernardka. Vzela sem v roke svoj molek in začela moliti: „Češčena Marija, milosti polna!“ A komaj sem izmolila angelsko pozdravljenje do konca -- izgine prikazen. Odšla je zopet tam-le skozi razpoklino.

Lojza. In kaj misliš, Bernardka, kdo je bila ona gospa, ki se ti je prikazala.

Bernardka. Ah, mati, dobro jo poznam in tudi vi bi jo takoj spoznali. Domá imamo sliko — veste, v mali sobici visi — —

Lojza. No, kar naravnost povej, kaj misliš! Kdo je bila prikazen?

Bernardka. O, mati, če povem, nisem ponižna.

Lojza (*nepotrpežljivo*). A jaz hočem, da poveš! Kdo je bila bela gospá?

Bernardka (*boječe, s povešenimi očmi*). Naša ljuba Gospá.

Lojza. Naša ljuba Gospa? — Dete, ta beseda se res ne glasi ponižno! Kako bi mogla ti, uboga pastirica, postati deležna take milosti? Jaz, tvoja mati, si kaj takega še misliti ne upam! A povej mi: kolikokrat se ti je že prikazala čudovita gospa?

Bernardka. Dvakrat. Drugi pot je bilo pri meni več deklic. Prestrašene me pogledajo, ko padem na koleni. A prikazni niso videle. Jaz pa nagovorim gospó in rečem: „Če si od Boga, stopi bližje!“ -- tu je stopila prav na rob razpokline — le pogledajte mati, do sem-le. *(Pelje mater za roko do tistega mesta.)*

Lojza. Ob kakšnem času pa je bilo to? Ali se še spominjaš?

Bernardka. O dobro; bilo je ob času, ko je doli v mestu zazvonilo „angelovo češčenje“! Tako je bilo tudi prvikrat. Obakrat pa je prikazen izginila, še preden je odzvonilo.

Lojza. In vendar, Bernardka, ti moram reči, da s tvojo čudno prikaznijo še vedno nisem na jasnem. Veš kaj, najbolje mi ustrežeš, če si stvar izbiješ iz glave.

Bernardka. Ah, mati, tega ne morem!

Lojza. Le poglej, Bernardka, že ta kraj tukaj nima nič posebnega in znamenitega na sebi. Samo duplina je nekoliko mračna in rada priznam, da za take čudne sanjarije kakor nalašč pripravna.

Bernardka. Ljuba mamica, prisežem láhko, da se mi ni sanjalo! O ko bi vam mogla vse bolj jasno popisati, potem bi gotovo več ne dvomili.

Lojza (*neverjetno zmiguje z ramami*). Mogoče – a za sedaj pustiva to stvar! Zapomni si pa, kar sem ti rekla takoj v začetku; nikomur več ne pripoveduj o prikazni. Sama si slišala zadnjič, kako se nekateri norčujejo iz tega. Utegnil bi kdo naposled misliti, da hočemo mi ubožci opozoriti druge ljudi náse in iz radovednosti ljudstva kováti dobiček. – A zdaj moram domov. Saj greva skupaj, kaj ne, Bernardka.

Bernardka. Če ukažete, sevéda; a odkrito-srčno vam povém, da danes ubogam le s težkim srcem. Neka višja moč, takó se mi zdi, me drži s táko nepremagljivo silo na tem skrivnostnem kraju, da bi vas prav rada prosila, če smem še malo časa tukaj ostati. Sevéda – če ne boste hudi – mama –

Lojza. Rada res ne vidim, Bernardka, da zahajaš tolikrat semkaj in cele ure tukaj ostajaš. Tudi očetu to ni po volji, saj ti je znano. Vendar naj bo, za enkrat ti še dovolim, nočem biti pretrda; a v prihodnje se drži tega, kar ti bodo nasvetovali tvoj spovednik.

Bernardka (*veselo*). O máma, kako ste mi dobri – hvala vam prisrčna! Vendar nekoliko vas hočem spremiti; steza tu doli je težavna, kdor je ni vaje. Druga pot, na desni, je pripravnejša, pa je nekoliko daljša.

Lojza. No, pojdiva po krajši, saj me tako ti spremljaš. Toda obljubi mi, da ne prideš prepozno domov, sicer bom v skrbéh.

Bernardka. Le brez skrbi bodite, mati; ko bo solnce zahajalo, se vrnem gotovo. Dajte mi roko, da vas popeljem (*Odideta.*).

Tretji prizor.

Rezika, majhna deklica, nastopi s košarico cvetic v roki.

Rezika (*se ozira okoli sebe*). O, tu je lepó! Skalna duplina! (*Zakliče ven.*) Deklice, sèm, sèm!

Anica (*za odrom*). Kje si pa -- Rezika?

Rezika. Tukaj -- kar mimo grma pojdite, pa ste na potu.

Anica. Ah, že vidim! -- Le za mano, sem že pri skali. (*Vstopi.*) Aj, res, skalna duplina in takó lepa!

(*Vstopi več mladih deklic s košaricami v rokah.*)

Deklice (*vstopajo*). Oj, tu je prijeten kotiček! -- Tu se bomo igrale!

Rezika. Dà, res, a prej odložite košarice! (*Storé*). Pojdimo se slepe miši ali pa skri-valico!

Anica. Ne, Rezika, rajši se igrajmo „kolo“, saj je dosti prostora tukaj v duplini.

Vse druge deklice. Da, da, igrajmo se „kolo“!

Rezika. Ne, to ne gre! Glejte, tla so rá-skava in s kamenjem posuta; če katera pade, se lahko pobije.

Anica. Da, to je res. Igrajmo se kaj drugega; katera vé za kako lepo igro?

Milka. Jaz vem za eno. Igrajmo se „gospodinjo“, kakor so nam zadnjič pokazali gospodična učiteljica.

Vse druge deklice. Da, da, gospodinjo, gospodinjo, to je vesela igra!

Anica (*najmanjša stopi naprej*). Jaz bom gospodinja!

Vse druge. Ne, ti si premajhna. Rezika naj bo, ker je najstarejša.

Rezika. Dobro, jaz bom gospodinja, ve pa boste moje dekle. Vse se vstopite sem predme! Jaz sedem na ta-le kamen in bom vam ukazovala. (*Sede.*) Tista, ki bo najhitreje izvršila moje ukaze, bo za menoj gospodinja. Vstopite se!

(Deklice se vstopijo v polukrogu pred Reziko. Ko se to zgodi, vstopi **Bernardka**; Rezika skoči s svojega sedeža.)

Četrty prizor.

Prejšnje. Bernardka.

Bernardka (*začudeno*). Kaj vidim: Vé tukaj, deklice? Za božjo voljo, kaj pa delate tukaj?

Vse. Igramo se.

Bernardka. Igrate se? – Tukaj se igrate? Ah, kaj vam pride na misel!

Rezika. No, Bernardka, saj se sama včas poigraš z nami; zakaj nam hočeš braniti ravno danes? Poglej, kakó lepo je tukaj v tej duplini!

Bernardka (*zase*). Ah, kaj naj jim rečem, da me bodo razumele? – (*Proti deklicam.*) Ljube deklice, prosim vas, bodite tako dobre

in se tukaj-le nikar ne igrajte. Glejte, jaz imam navado, da tukaj v tej duplini večkrat klečim in molim. Zdi se mi, da sem na tem-le kraju tako lahko zbrana in pobožna. Ali mi res ne privoščite te-ga le prostorčka, kjer se tako rada mudím in molim! -- O gotovo me boste ubogale; saj ste dobre deklice, kaj ne?

Rezika. Da, ljuba Bernardka, nočemo te žaliti. Ne spodobi se, da bi se tu igrale, kjer ti tolikrat moliš. Ti si pridna deklica in mé hočemo biti tudi pridne.

Vse deklice. Da, da, me hočemo biti tudi pridne!

Bernardka. O kako ste dobre! Bog vam povrni! A ker ste tako prijazne, dati vam hočem tudi lepih cvetic, ki takó lepó cvetó doma za hišo v vrtičku. Že jutri lahko pridete ponje.

Vse deklice. Ah, cvetice!

Rezika. Aj, to bo veselje! -- Pojdimo, nikar dalje ne mudimo dobre Bernardke. Idimo domov!

Vse deklice. Da, da, domov! (*Vzamejo košarice.*)

Rezika. Zbogom, Bernardka!

Vse deklice. Zbogom, Bernardka!

Bernardka. Zbogom deklice! Res, prav. lepih cvetic dobite!

Vse deklice. Da, da, prav lepih! Zbogom!
(*Vse deklice odidejo.*)

Peti prizor.

Bernardka sama.

Bernardka (*gleda za deklicami*). O nerazumljiva uganka! Ti nedolžni otroci zopet tu niso videli nič družega kot navadno skalno duplino, v kateri se dá igrati, kakor na vsakem drugem kraju! In jaz! Ah, kako mi je ta kraj svet in skrivnosten, kakor kraj čudežev in milosti! – Toda oh! moja lastna mati ne verjamejo mojim besedam; kaj pa šele hudobni svet! – Že zdaj se začanja norčevati, in njegovo zasmehovanje žalibog ne zadéne samo mene! – In kaj mi je tudi na tem, če se posmehujejo meni, — toda zasmehovanje zadeva tudi skrivnost, katero tako visoko spoštujem! – — Sanjarije imenujejo mati to, kar sem vendar jaz videla tako jasno in razločno! Ah, torej še svojim očem naj več ne verjamem! O če to ni resnica, kar sem videla, če sem se zato povrnila v domačo hišo, da bi žalila očeta in mater proti svoji volji — potem, o potem bi bilo boljše, da sem daleč od doma ostala priprosta pastirica, kakor sem bila do zdaj, nepoznana svetu, ki mi hoče vzeti sedaj moj srčni mir! – (*Nekaj trenutkov stoji zamišljeno.*) O srečni dnevi, ko sem sama na zeleni planini pasla svoje janjčke, ko sem se tolikrat in takó rada, z rožnim vencem v roki, pogovarjala z Bogom in presveto Devico! Tu pa nihče noče tega razumeti! – Vendar ne, obupati nočem, trdno hočem zaupati, da bo

meni in vsem tistim, ki so dobre volje, enkrat še odkrito, kar sedaj Bog še zakriva v nerazumljivo skrivnost. — Mračí se. Skrivnostna groza mi pretresa ude. Kaj vendar me veže s tako nepremagljivo silo na ta kraj? In kako sladke so te vezi! — Kaj, ko bi danes zopet prišla ona bela, nebeško-lepa gospa! (*Obrne se proti notranji duplini.*) Tam-le, da, tam-le se mi je prikazala, — tam-le je stala — tam-le sem jo videla — tam se mi je tako prijazno nasmehljala — o trenutek blaženosti in milosti! (*Začuje se večerni zvon iz Lurda.*) A čuj! Doli v mestu zvoni angelsko češčenje! Moliti hočem in potem se vrnem domov k materi! (*Ob strani poklekne, obrnjena proti ozadju.*) „Češčena Marija, milosti polna, Gospod je s teboj — — — —“ (*Obstane, ker blišč jo obsveti, in v razpoki se prikaže bela gospá, obsijana s svitlo-belo magnezijevo ali bengalično lučjo. Bernardka stegne roki proti prikazni. Zastor pade, še predno ugasne luč.*)

Konec I. dejanja.

Drugo dejanje.

Soba v gradu na Osojah.

Prvi prizor.

Mala slepa grofica **Otilija**, kakih 10 let stara, sedi v naslanjaču. Na očeh ima temna očala. Ob njeni strani stoji **Mina**, domača učiteljica.

Mina (*boža Otilijo*). No, ljuba moja Tilka, povej mi vendar, čemu si danes tako bridko jokala? Saj veš, kako te imam rada in kako me boli, če ti kdo stori kaj žalega. Saj si že itak sirotica, ker si slepa. Torej lepo mi povej, kdo te je žalil?

Otilija. Ne — ne smem povedati.

Mina. Ne smeš? No, potem pa skoro slutim, kaj se je zgodilo. Kaj ne, tvoja mamá, gospa grofinja, je bila zopet neprijazna do tebe? Ti molčiš? Zdaj pa prav gotovo vem, da sem pravo zadela. Le kar odkritosrčno povej, ljuba Tilka; smiliš se mi in treba ti je človeka, da mu potožiš svoje gorje. Kaj je torej bilo?

Otilija (*z otožnim glasom*): Ubila sem posodo za cvetice.

Mina. Posodo si ubila? Kako pa je to prišlo?

Otilija. Mamá je šla na vrt in mi rekla, naj grem ž njo. Ker me pa ni peljala za roko, nevedé zadenem ob posodico in jo ubijem.

Mina. In kaj je rekla mamá na to?

Otilija (*se oklene Mine z rokama*). O dobra Mina!

Mina (*jo lahno stisne k sebi*). Ubogo dete! – razumem te, bila si zopet hudo kaznovana. Zakaj mi nisi povedala tega takoj? Ali nimaš več rada svoje Mine?

Otilija. O rada te imam, rada, samo materi ne smeš povedati.

Mina. Ljubo dete, meni smeš vse zaupati in tudi svoji sestri Zofki. Saj veš, da ti obe le dobro želiva. – Toda glej, ravno prihaja tvoja sestrice.

Drugi prizor.

Prejšnji, Zofija.

Zofija (*steče k Otiliji in jo poljubi*). No, kaj pa moj srček dela tukaj? Kje so danes tvoje igrače? Kaj še punice nimaš pri sebi? Ali znabiti še spi?

Mina. Naša Tilka je danes žalostna. Jokala je.

Zofija. Jokala? Zakaj pa?

Mina. Mala nesreča se je pripetila, katere pa sirotica ni kriva. Zadelala je ob posodico za cvetice – ki se je ubila, in to je vse!

Zofija. O ljuba Mina, zdaj si ostalo lahko sama mislim. Mamá je bila gotovo zopet zelo ostra nasproti moji ubogi sestrici. (*Jo boža.*) Le mirna bodi, Tilka; ah, jaz te imam tako zelo rada, in Mina tudi. – (*K Mini.*) A, da

ne pozabim: ali si že bila pri mamá? Vprašala je po tebi. Še danes odpotuje, voz je že pripravljen.

Mina. Po meni je vprašala gospa grofinja? In jaz nič ne vem o tem – tedaj moram hitro iti. Ti Zofka ostaneš medtem pri Tilki, kaj ne?

Zofija. Le pojdi, Mina; medve se bova že kako kratkočasili. (*Mina odide.*)

Tretji prizor.

Otilija in Zofija.

Zofija (*sede k Otiliji.*) No, ljuba Tilka, zdaj se hočeva pa malo poigrati. Ali naj ti prinesem tvojo punico?

Otilija. Ne, ljuba Zofka, rajši mi kaj pripoveduj, in jaz te bom prav pazljivo poslušala.

Zofija. In o čem naj ti pripovedujem?

Otilija. Veš, Zofka, ono povest o pridni pastirici.

Zofija. Ah, o pobožni pastirici, o kateri sem bila že zadnjič pričela? No, kje sem že prenehala?

Otilija. Tam, ko je pastirica prišla v skalno duplino.

Zofija. Da, res, se že spominjam. – No, ljuba Tilka, poslušaj dalje: Deklica ravno hoče sezuti čevljičke in bresti čez potok. Kar nastane vihar, a nihče razen deklice ga ne čuti. Pa, ali sem ti že povedala, kako je pastirici ime?

Otilija. Ne, Zofka, tega mi še nisi povedala.

Zofija. Še ne? potem ti moram takoj povedati: deklici je ime Bernardka. Ima tudi sestro, ki je nekoliko večja in starejša od tebe in se imenuje Márica. Tudi ta je prav pridna. Zdaj pa nadaljujem: Velik vihar torej nastane in Bernardka ni vedela, odkod. Zdaj se ozre v temno duplino. Tu ji naenkrat zažari nasproti svitel blišč in sredi njega stoji — no, kaj misliš, ljuba Tilka, kdo?

(Grofinja **Eleonora** se prikaže v ozadju in obstane ter posluša.)

Otilija. Oh, povej mi, ljuba Zofka! kdo?

Zofija. Naša ljuba Gospa.

Otilija. Naša ljuba Gospa? O, kako rada bi jo tudi jaz videla!

Zofija. Srce moje, tako velike milosti je malokdo deležen. Pa čuj dalje! — Naša ljuba Gospa se je pobožni pastirici še večkrat prikazala. Tudi studenček je začel izvirati v tisti duplini, pri katerem je pred malo tedni neka deklica, slepa kakor ti, čudovito zopet izpregledala.

Otilija. O, ljuba Zofka, tudi jaz bi rada zopet videla!

Zofija. No, morebiti se tudi tebe še usmili naša ljuba Gospá; ker glej —

Četrty prizor.

Prejšnji. Grofinja **Eleonora** hitro stopi naprej.

Eleonora. Stoj! dosti je! (*Jezno.*) Torej praznoverne bajke pripoveduješ svoji sestri? Kaj

vendar moram slišati! Z bajkami, kakršne si pripoveduje prosto ljudstvo, s takimi rečmi se vedve kratkočasita?

Zofija (*prestrašena vstane s sedeža.*) Odpušite mamá! To niso praznoverne bajke -

Eleonora (*burno*). Kaj? Ti me boš učila? Molči - nobene besedice več! Jaz dobro poznam ono lurško pastirico! Ona slepi ljudstvo, in prej ali slej se bo pokazalo - da, mora se pokazati, kaj je na tem čudežu in kaj naj omikani svet misli o njem. Ha, še tega je treba v mojem gradu, da bi se moji ljudje s praznimi bajkami slepili! Le čakaj, Zofija, to ne ostane brez kazni, niti zate niti za to malo slepo porednico. O, vama bom že prikrajšala vajine proste ure, da vama ne bo preostajalo časa za take prazne marnje.

Zofija. Prosim vas, ljuba mamá —

Eleonora. Molči, pravim, če ne te pošljem zdajle pri tej priči iz grada. Kje je Mina, kje sta moji hišni? (*Mina in obe hišni vstopijo.*) Ah, tu prihajajo že vendar enkrat! (*K Mini.*) Z vami imam govoriti resno besedo; a bodite prepričani, da ne bom govorila dvakrat. Zelo nezadovoljna sem z vami. Zakaj ne pazite bolj na moja otroka? Zakaj dopuščate, da se kratkočasita z najbolj neslanimi bajkami in tako v omiki nazadujeta? In vi hočete biti učiteljica?

Mina. Milostiva gospa grofinja —

Eleonora. Molčite! — Saj ste tako vedno vsi nedolžni, če vas ozmerjam. Zdaj bo treba drugače nastopiti. Od danes naprej naj igra

Zofija na glasovirju štiri ure namesto dve, iz francoščine in angleščine naj bere tri ure in dve uri naj riše. Tudi naj takoj jutri že prične učitelj s plesnimi vajami. Upam, da pride tako grofica že na druge misli. In ta (*pokaže na Otilijo*) mora takoj iz grada – to bo najboljše. Poprej še hitro pišem teti, naj sobo pripravi.

Mina. Ah, imejte usmiljenje z malo sirotico!

Zofija. O ljuba mamá, usmilit se moje slepe sestrice!

Eleonora. Usmiljenje? – Kakor da sem jaz kaka trdosrčnica! Kakor da bi dete ven na cesto metala! Opominjam vaju, da se ne izpozabita!

Mina. Gospa grofinja, jaz tega ne morem prenesti, da bi mala zapustila grad; teta nimá srća za otroka – dobro jo poznam.

Eleonora. Ne ugovarjajte mojim ukazom! Že vem, kaj delam!

Mina. Odpustite – toda k temu molčati bi bilo greh! Kot odgojiteljica uboge revice sem dolžna govoriti!

Eleonora. Govoriti? – Kaj pa tacega?

Mina. Da nimate materinega srca, da — (*Mina govori dalje in se ne zmeni za besede grofinje. Obe govorita glasno in hitro.*)

Eleonora. Kaj pravite?

Mina. Da ste s tem otrokom tu (*kaže na Otilijo*) že od zibelke sem ravnali brezvestno —

Eleonora (*srdito*). Žena, ali se vam meša? —

Mina. Da, nikdar niste poznali besede: materina ljubezen, da ste svoje najsvetejše dolžnosti teptali z nogami.

Zofija (*prime Mino za roko*). Mina -- prosim te!

Eleonora (*besno*). Ali boste molčali ali ne?

Mina (*še živahnejše*). Nič več ne morem molčati in že davno bi bila morala govoriti. Le pogledajte tu ubogo dete, – slepo je; kaj mora za to?

Eleonora. Ali morem jaz kaj za to? Kakó neumne stvari mi očitáte!

Mina. Da je dete slepo, tega sevedá, gospá, niste vi krivi. A tega ste vi krivi, da mora ubožica v svoji nesreči preživeti toliko bridkih in žalostnih ur.

Eleonora. Tako? A da dela svojeglavni, neubogljivi in leni otrok sramoto moji hiši -- tega ne sprevidite. Mina -- še eno besedo, -- in takoj morate zapustiti službo. Oskrbnik vam izplača in potem lahko greste, kamor vam drago. No, boste-li zdaj molčali?

Mina. Gospa grofinja --

Zofija (*seže Mini v besedo in jo vleče k sebi*.) Mina, za božjo voljo, mólči! Misli na naju!

Mina (*gleda nekaj časa otroka in potem reče s težavo in s pretrganim glasom*.) Gospá -- molčati hočem -- (*Se obrne proti otrokoma*) vama na ljubo!

Eleonora. Vaša sreča! -- Mislim, da sem vendar še jaz zapovedovavka in vi -- služabnica! -- Zdaj pa uredite Otilijene stvari. Jutri mora proč.

Zofija. Ah, ljuba mamá, prosim vas --

Eleonora (*odločno in strogo*). Jutri mora proč, pravim, in takoj pišem teti. Počakajte tukaj, da vas pokličem; jaz odpotujem. In ako v teh štirih tednih, ko me ne bo doma, zvem le za najmanjšo nepokorščino, potem že vem, kaj mi bo storiti. — Poznate me! (*Hitro odide s hišnama vred.*)

Peti prizor.

Mina, Zofija, Otilija. Prvi dve stojita ena na desnici, druga na levici Otilijini nekaj časa molče in s po-vešeno glavo.

Mina (*se ozre na Otilijo*). O nesrečno dete.

Zofija. Uboga sirotica!

Otilija (*jokaje*). Oh, nikar me ne zapustita!

Mina in Zofija (*hkrtati*). Nikar ne jokaj, Tilka! (*Jo primeta za roke in jo božata.*)

Zofija. Nič se ti ne zgodi.

Mina. Midve te ne zapustiva!

Zofija. Toda Mina, kaj hočemo zdaj početi? Jaz ne morem videti, da bi šla moja nesrečna slepa sestra proč. (*Joka.*)

Mina. Jaz tudi ne! (*Presledek.*) — Ne, ona ne, sme odtod, ubožica; Zofka, rešiti jo morava. Saj tudi ti poznaš teto, v njene roke Otilija ne sme pasti.

Zofija. Toda kje vzeti pomoč? — Jaz si ne vem pomagati.

Otilija. Zofka, pojdimo k dobri pastirici!

Zofija in Mina (*hkrtati, na vso moč iznenadeni*). K pastirici?

Zofija. K pobožni pastirici v Lurd? Ah, kaj ne poveš!

Mina. Dete moje, to misel ti je vdihnil tvoj angelček varih – drugače si ne morem misliti.

Zofija. Da, gotovo! – Mina, jaz se le čudim, da medve sami že nisva prišli na to. Da, da, v Lurd hočemo bežati – v Lurd k materi milosti božje. Morebiti se usmili ona tudi moje uboge, slepe sestrice.

Mina. Toda ena izmed naju mora ostati tu, sicer takoj zalotijo naš naklep in ga preprečijo. Gospa grofica že danes odpotuje, in drugi ljudje v gradu ne bodo prav nič sumili, če le eno izmed naju vidiijo. In ako naposled vendar-le pridejo na sled, bo Tilka že daleč proč od tukaj, in na tem je vse ležeče. Zdaj pa se hitro odločimo. Katera izmed naju beži z Otilijo, ti ali jaz?

Zofija. Mina, naj grem jaz z Otilijo. Moja sestra je.

Mina. Dobro, Zofka, pri tem naj ostane. Vedela sem, da boš tako odločila.

Zofija. Toda, ljuba Mina, kako strašni dnevi te čakajo v gradu! O, kako se mi smiliš!

Mina. To, ljuba moja Zofka, naj te nikar ne skrbi. Ljubi Bog me ne bo zapustil; in ako bi se tudi za nekaj časa morale ločiti, On nas bo zopet skupaj pripeljal – to trdno upam. Zdaj pa se ne smeta več dolgo muditi: še nocoj morata bežati; jaz bom vse pripravila, česar potrebujeta za pot.

Hišna vstopi.

Hišna. Gospa grofinja želi jo, da takoj pridete vse k njej. (*Odide.*)

Mina. Zofka, pozneje se hočemo o vsej stvari še bolj natanko pogovoriti. Medtem pa le tiho bodimo, da nam kdo ne pride na sled — Pojdita! Le vstani, Tilka!

(**Mina** in **Zofka** odpeljeta **Otilijo** za roko.)

Zagrinjalo pade.)

Konec II. dejanja.

Tretje dejanje.

Lurška skalna duplina, kakor v prvem dejanju.

Prvi prizor.

Zofija in **Otilija** vstopita od desne.

Zofija (*vodi Tilko za roko*). Na cilju sva. To bo pač tisti kraj, kamor sva se namenili.

Otilija. Zofka, kje pa sva?

Zofija. V skalni duplini, draga sestrice, na kraju milosti, kjer se je prikazala sveta devica pobožni pastirici. — (*Se po duplini ozira.*) Da, zares; popis se popolnoma ujema. Tukaj te skale, — tam razpoka med njimi — ta sa-

mota, ta skrivnostna tihota kroginkrog — vse to kaže brezdvomno, da je tu oni posvečeni, blaženi kraj.

Otilija. Toda, ljuba Zofka, kje je pa pastirica? Ali je ni tukaj?

Zofija. Žalibog, da je ni — vsaj ne vidim je nikjer, pobožne Bernardke. A malo počakajva, saj še utegne priti. — Medtem pa sediva sem-le na ta-le kamen; saj si gotovo že trudna? (*Sedeta.*)

Otilija. Da, Zofka, prav trudna sem, pa to nič ne dé — o ko bi le pastirica prišla!

Zofija. Tudi jaz to želim — že zavoljo tebe. A pred vsem je treba, da si malo odpočijeva.

Otilija. Tudi ti si precej utrujena, ljuba Zofka, kaj ne?

Zofija. Nič ne dé, ljuba Tilka. Za tebe bi še stokrat tako daleč šla, kakor sedaj. Saj veš, kako te imam rada.

Otilija. Ljuba Zofka, ali ne pojdeva nič več domov? Mina bo zelo žalostna.

Zofija. Da, dobra Mina gotovo noč in dan misli na naju kakor midve nanjo. Zato bomo pa tudi toliko bolj vesele, kadar se zopet vidimo, ako presveta Devica usliši najino molitev.

Otilija. Kaj ne, Zofka, tudi mamá ne bode več huda name, če izpregledam?

Zofija. Gotovo ne, ljuba Tilka, to že smeva upati. Ti, Mina in jaz smo veliko pretrpele — ljubi Bog vé za to — pa vse se še lahko na dobro obrne.

Otilija. Ah, da bi le pastirica prišla!

Zofija (*vstane*). Ljuba Tilka, veš kaj, jaz grem pa iskat pastirico. Ali se upaš sama med tem tukaj ostati? Te ni strah!

Otilija. O, nič me ni. Lepo te prosim, ljuba Zofka, le kar poišči pastirico.

Zofija. A kaj počneš, ko mene ne bo tukaj?

Otilija. Moliti hočem k naši ljubi Gospé.

Zofija. Prav, Tilka -- le moli, to je lepo. Jaz pa takoj grem in poiščem pastirico; a kmalu se vrnem.

Otilija. Le hitro pridi, pa gotovo pastirico s seboj pripelji in povej ji, da sem že tukaj.

Zofija. Dobro, vse to ji povem in tudi to, da si prav pridna. (*Odide.*)

Drugi prizor.

Otilija sama.

Otilija (*poklekne in se po otročje sama s seboj pogovarja*). O ljuba Gospá, prosim te, imej tudi mene tako rada kakor pobožno pastirico! Tudi jaz hočem biti prav pridna. Glej, uboga, slepa deklica sem, in velikrat se bridko razjočem, in Zofka tudi, ker mamá je trda z menoj, zato ker sem slepa. Proč me je hotela poslati, in zato sem pribežala k tebi. Mina je rekla, naj tebi potožim, kaka revica sem. Právila mi je tudi o deklici, ki je izpregledala, ker je bila pridna. Oh, ljuba Gospa, prosim te, ozdravi še mene! Vedno hočem biti na vso moč pridna

in pobožna in na te ne bom nikoli pozabila. Veš, tebe in svojega angelčka variha in Zofko imam najrajši — pa Mino tudi. Vsak dan, kadar vstanem ali ležem spat, vselej molim k tebi. O, jaz znam prav lepe molitvice! Mina in Zofka sta me jih naučili. Vedno jih bom prav rada molila, samo pomagaj mi, da izpregledam — lepo te prosim! — sicer ne smem več domov, pa Zofka tudi ne. Ah, ljuba Gospá, kako daleč sva prišli, med potjo sem velikrat opešala, pa tudi bolna sem bila. Ah, nikar me ne zavrzi, potem bi me še mamá zapodila, pa dobro Zofko tudi. Vedno te bom rada imela in veliko lepih molitvic se bom naučila, kadar ne bom več slepa. Tudi lepo pesmico znam. Mina je rekla, naj ti jo zapojem, da jo slišiš tudi ti. Poskusiti hočem, če jo še znam. *(Ko začne peti, pride šestorica angelcev, ki pokleknejo v polukrogu okrog Otilije. Sedmi — angel varih — poklekne tik Otilije.)*

Otilija sklene roki in poje:

Ti o mati mi!
 Upanje moje
 Sama si ti!

(Otilija razprostre roki; takó storé tudi angeli.)

Devica in Mati!
 Vsliši moje željé,
 Ozrí se, ozrí se
 Dobrotljivo na mé!

(Otilija in angeli sklenejo roke. Tako se pojeta tudi sledeči dve kitici.)

Mila mati mi!

Svoje obrni

Name oči!

Devica in mati itd.

Mati slušaj me,

Ti mi tolaži

Revno srcé!

Devica in Mati itd.

Malo pred koncem pesmi se začujejo zunaj koraki; angeli vstanejo in gredo tiho na levo; angel varih pa, preden odide, razprostre nad Otilijo roke in jo prijazno pogleda. (Lepota in moč vse igre je v tem drugem prizoru tretjega dejanja, v molitvi in petji nežnega otroka sredi angelov, ki ga posnemajo.)

Tretji prizor.

Otilija. **Bernardka** vstopi od desne.

Bernardka (*nekaj časa začudeno gleda Otilijo, in potem se ji bliža*). Kdo pa si ljubo dete, ki znaš tako lepe pesmice zapeti presveti Devici? Ah, kaj vidim, slepa sirotka si?

Otilija. Kdo pa govori z menoj? Ali si ti, ljuba pastirica?

Bernardka. Zakaj povprašuješ po pastirici, dete moje? (*Vzdigne Tilko.*)

Otilija. Prosila bi jo, naj pové naši ljubi Gospe, da sem jaz tukaj.

Bernardka. O dobra deklica, to vé naša ljuba Gospá tudi takó.

Otilija. A pobožna pastirica bo prosila zàme, da izpregledam.

Bernardka. Kdo ti je pa pravil o pastirici?

Otilija. Zofka in Mina.

Bernardka. Kdo pa je Zofka, o kateri praviš? Jaz je ne poznam.

Otilija. Moja sestra je.

Bernardka. In kako je tebi ime, ljuba deklica?

Otilija. Tilka!

Bernardka. Tilka! – In kdo je tvoja mati? Kako jo kličejo ljudje?

Otilija. Gospa grofinja ji pravijo.

Bernardka. Grofovaska hči si in vendar taka revica! Kje je pa vendar tvoja sestra Zofka?

Otilija. Pastirico je šla iskat.

Bernardka. No, gotovo je šla po drugi strani, sicer bi ne iskala zastonj.

Otilija. Ah, prosim te, povej mi: ali si morebiti ti ona pastirica?

Bernardka. No – saj ti moram tako enkrat povedati: da, jaz sem.

Otilija. (*razprostre roki in skuša Bernardko objeti*). Oh, ljuba deklica, usmili se me!

Bernardka. Dete moje, družega pač ne morem storiti zàte, kakor moliti. (*Bernardka potegne Otilijo nežno náse; ko jo še drži v naročji, pride od desne Zofka.*)

Četrty prizor.

Prejšnji. — Zofija.

Zofija (*gleda deklici nekaj trenutkov molče*).

Ah, kaj vidim?

Otilija. Zofka, ljuba Zofka! Pastirica je tu, dobra pastirica! — Ne pusti, da bi šla proč!

Zofija (*k Bernardki*). O hvala Bogu, da sva te našli! Moja uboga slepa sestra je že tako hrepenela po tebi!

Bernardka. O, vedvé imata do mene, uboge deklice, preveliko zaupanje; — ne zaslužim ga.

Zofija. Do tvoje molitve imava zaupanje, in tega nama ne moreš braniti. Da bi se priporočili tvoji priprošnji pri naši ljubi Gospe, zato sva tako daleč prišli. O, da bi se ona usmilila uboge revice!

Bernardka. Nebeška kraljica še ni zapustila nikogar, ki je zaupal vanjo.

Zofija. To edino zaupanje je rayno, ki naju je pripeljalo semkaj; ker vedi, da sva begunki — iz Avstrije sva prišli sem na Francosko.

Bernardka. Begunki sta? Kaj pomeni to? Ne razumem te.

Zofija (*se obotavlja*). Najina mamá — joj meni, da moram tožiti lastno mater — naša mamá ne more trpeti te uboge revice, zato ker je slepa. A jaz njenega trdnega ravnanja z nedolžno sestrico nisem mogla več gledati, in tako sem pribežala ž njo sem k tebi in presveti Devici, iskat pomoči. — O da bi bila uslišana! (*Joka.*)

Bernardka (*ljubeznivo*). Ne plakaj! Vajina nesreča se bo izpremenila v srečo, ker toliko zaupanje ne ostane brez plačila.

Zofija. Ah, ljuba deklica, kaj nama je storiti?

Bernardka. Prav ponižno vama hočem nekaj svetovati. — Tam-le za skalo izvira studenček, s čigar vodo je bilo že veliko bolnikov čudovito ozdravljenih. Tjakaj tudi ti pelji svojo slepo sestrico. In ko bo tam doli v Lurdu zazvonilo angelsko češčenje, se bom jaz spominjala vaji tukaj-le v svoji slabotni molitvi in presveto Devico prosila pomoči za sirotico. Ti pa zmakaj njene oči s studenčnico. Kar je božja volja, to se bo zgodilo; vendar naj bo izid kakršenkoli, vse hočemo hvaležno sprejeti iz božje roke. — Zdaj pa pojdita in pustita me tukaj samo; v molitvi hočem biti združena z vama.

Zofija. O, hvala ti, dobra deklica! Ljubi Bog naj povrne tvojemu dobremu, plemenitemu srcu! — Pojdi, Tilka, prav zaupljivo hočeva še enkrat prositi našo ljubo Gospó milosti in usmiljenja.

Bernardka. Prav takó, in jaz bom, kakor sem obljubila, v duhu pri vama. In ko bo angelsko češčenje odzvonilo, pridita zopet semkaj; spremila vaju bom v mesto.

Zofija. Oj, hvala ti, še enkrat hvala za tvojo dobrosrčnost. Na svidenje torej! (*Pelje Otilijo za roko ven na desno.*)

Bernardka (*kliče za njima*). Da, na svidenje — če je božja volja, na boljše svidenje! —

Peti prizor.

Bernardka sama.

Bernardka. O sveta Devica, samo sedaj še me usliši! Spomni se, da še nikogar nisi zapustila, ki je z zaupanjem pribežal k tebi. Ta uboga, slepa deklica prihitela je k tebi, iskat pomoči v svoji revii. Bodi ti njena mati, ker je lastna mati zavrгла svoje dete. O da bi postala nesrečna, a pridna deklica rešilni angel svoji zaslepljeni materi; o da bi ista roka božja, ki lahko ozdravi oko sleporojene, odprla oči tudi materi, ki je slepa na duši svoji. — (*Poklekne.*) Usliši me, Devica presveta — o le enkrat še usliši prošnjo ponižne dekle svoje! (*Zasliši se zvonjenje angelskega češčenja iz Lurda.*) Čuj! — Zdravo Marijo zvoni! Moliti hočem. (*Vzame rožni venec in moli.*) Češčena Marija, milosti polna — —

(Prikazen, kakor v prvem dejanju, obdana z bliščem. V trenutku, ko izgine, zavpije **Otilija** za odrom:)

Otilija (*glasno.*) Vidim! Zofka — jaz vidim! (*Plane na oder in v naročje Bernardki.*) Oj, dobra deklica, tisočerna zahvala!

(*Obenem zastor pade.*)

Konec III. dejanja.

Četrto dejanje.

Kmetska soba na grajski pristavi.

Prvi prizor.

Barba, grajska pristavka, plane v sobo.

Barba (*leta vsa vsopljena semtertja po sobi*).
Otroci! — Micika! Lizika! Ivanka! Oh, kam
so jo zopet popihale vse tri?

Micika (*plane v sobo*). Kaj pa je? Kaj bi
pa radi, mati?

Barba. Vse tri hitro noter, pravim, in precej,
pravim! — Pokliči hitro še Lojziko in Ivanko!

Micika (*hoče zleteti ven*). Na — ravno pri-
hajata!

(**Lizika** in **Ivanka** hitro vstopita.)

Lizika in **Ivanka** (*hkrati*). Tukaj sva!

Lizika (*važno*). Ravno nekaj posebnega sem
imela opraviti! —

Ivanka. In jaz sem morala krmiti ravno
golobčke — kaj pa je?

Barba. Ah, otroci — na, saj ne morem
povedati — — kar sem zdaj-le videla!

Vse tri. No, kaj pa vendar!

Micika. Povejte no vendar, mama!

Barba. Ah, otroci! Na, kaj takega pa še
ne! Pomislite! Mala grofica je zopet tukaj in —

Vse tri. Je zopet tukaj?

Barba (*nevoljna*). Aj, pustite me vendar, da izgovorim! — Res, mala grofica, Otilija, je zopet tukaj in Zofija tudi, in Otilija zopet vidi!

Vse tri. Tilka je spregledala! — O, saj ni mogoče!

Lizika. Na, mama, to pa že ne more biti res!

Barba. Aj, kaj brbljate, če ne veste in ne razumete! Sama sem videla Tilko!

Vse tri. Sami ste jo videli?

Barba. Nu sevéda — sama sem jo videla! Čujte! Ravno skočim k sosedi Jeri, da jo poprošim za skledico mleka — meni je ravno pošlo, — in ko gre ona doli v klet, vidim, da prihaja od grada sem pesterna, — ali kako jo že kličejo . . . godernanta menda — precej pozabim na tuja imena — no, tu pride pesterna Mina, za eno roko vodeč Zofijo, za drugo pa Otilijo. „Poglejte vendar, pristavka“, pravi, „poglejte vendar, kak čudež je Bog storil na tem otroku!“ In resnično, kakor je Bog v nebesih, dete odpira očesci in me prav ljubeznivo gleda. In zjokala sem se — nisem se mogla zdržati — pa je tudi res, kaj takega mora človeku srcé omečiti, sevéda tistemu, ki je sploh še ima. (*si briše solze iz oči.*)

Micika. Ah, mama, tudi mé bi rade videle malo Tilko!

Lizika in Ivanka. Oh, sevéda bi jo rade videle!

Barba. Ne bodite vendar tako nepočakane, saj jo boste kmalu videle in to celo v naši hiši.

Vse tri. V naši hiši? O to je lepó! To je lepó!

Barba. Da, v naši hiši. Mina se še ne upa z otrokoma nazaj v grad; saj veste, da jo je grofinja spodila. Zato bo deklici pripeljala najprej k nam, in potem bomo že kako vso stvar naznanili grofinji. Ker ona še do danes ne vé, kam sta pravzaprav otroka zbežala, četudi je na vse strani popraševala. Da je mala Tilka bila pri pastirici v Lurdu — to ji še v sanjah ne pride na misel, in v čudeže pa gospa grofinja tako nikoli ni verovala. Na, ta bo gledala!

Micika. Ali povejte nam vendar, mati, kako je Tilka izpregledala?

Lojzika in Ivanka. Da, da, to nam morate natančno razložiti!

Barba. Saj še sama ne vem dobro. Mina je morala namreč hitro še nekam drugam iti, pa tudi jaz nisem mogla čakati, no pa — (*potegne časnik iz žepa*) zato mi je hitro stisnila v roke ta-le tiskan časopis. — „Tu notri berite“, je rekla, „tu notri je vse povedano, kakó se je zgodilo. Pa le hitro berite“, je rekla, „da boste pripravljeni, če morebiti nenadoma pride gospá grofinja.“

Vse tri. Vi, mama, berite naprej — le hitro!

Barba. Precej — skóči, Ivanka, skóci po moja očala! V košarici so tam v čumnati — naka — na mizi ležé na knjigi: Življenje svetnikov, katero sem ravnokar prebirala. (*Ivanka odide.*) Vidite, otroci, takó je. In potem pravijo ljudje: „Dandanes se ne godé več čudeži.“ —

Le tega, otroci, nikar ne verjemite. Vere, vere je malo pri ljudeh — té manjka! Ali naš ljubi Bog pa vkljub temu dela, kakor on sam hoče in se ne zmeni za ljudi. (*Ivanka se vrne z očali.*) No, Ivanka, si jih našla? — Tako! (*Vzame očala.*) — Zdaj pa stol sem! *Deklice ga prinesó. Barba se vsede nanj pred mizico in natakne velika, s kostjo obrobljena očala.*) Nič kaj posebno sicer ne vidim na ta očala — no pa boljši nekaj, ko nič. (*Bere prav počasi in nerodno.*) „Pretečeni teden je neka gr . . . — no, spak, kakó se pa to bere. Lizika, preberi mi ti to-le besedo tukaj. (*Jo pokaže.*)

Lizika (*po šolsko enozvočno*). „Gro-fi-či-na“.

Barba. No, seveda, „grofičina z Goriškega na Avs — Avs — —“ na, tu stoji spet ena taka preklicana beseda; zdaj je že tako: vse po novem! — Skoro bi bilo treba še enkrat iti v šolo! — Otroci, kakó se bere to?

Vse tri. „Na Av-stri-jan-skem.“

Barba. No, kakó pa — na Avstrijanskem z imenom Otilija —

Vse tri. (*živahno*) Je že prava — Tilka je!

Barba (*se krega*). Za božjo voljo, mirujte vendar in ne vtikajte se vedno vmes! (*Prisledok, med katerim hudo pogleduje deklince drugo za drugo. Nato bere dalje.*) „Z imenom Otilija, ki je slepa prišla na svet, v Lur — Lurdu na Francoskem na prečuden način zadobila zopet pogled.“ — No, seveda, zdaj vidite, otroci! — Saj sem vedno tako trdila! Ljudje pa seveda

nočejo nič verovati — prav nič, in veliko se jih kar pohujšuje, če kaj takega slišijo.

Vse tri. Ali, mama, berite vendar dalje!

Barba. Ja, ko bi se vedno ne vtikale vmes! — Torej pazite! (*Bere.*) „Ker je mati čudovito ozdravljene deklice brezverna“ — da žalibog, to sem si že večkrat mislila — „pobegnila je imenovana deklica s svojo sestro — —“ že zopet ene besede ne morem brati; že vidim, da bo treba kupiti druga očala. — Ivanka, kako se bere to-le? — Ti imaš dobre oči.

Ivanka. „Zofija.“

Lizika in Mici. Ali mama, Zofijo vendar poznate.

Barba. Da, to je res — boljše, ko vé; samo imena nisem mogla tako hitro razločiti. — Pa kakó je dalje . . . „pobegnila je deklica s svojo sestro Zofijo skrivaj iz grada, in obe sta romali k imenovaní božji poti. Stvar je že močno zaslovéla, ker se je čudež hitro razglasil.“ — I seveda, to rada verjamem. Če kaj takega ne bo vzbudilo pozornosti, no, kaj pa naj jo? Rekla sem koj v začetku in še pravim, da take stvari —

Vse tri. Ali, mama, berite no vendar do konca.

Barba (*nevoljna*). Ah, sitnost sitna — mirujte vendar! (*Presledek, jih hudo gleda*). Kar nehala bom!

Vse tri (*plaho*). Ne, nikarte, mama, saj bomo tiho.

Barba. „Govori se, da se bo nad duplino, kjer je pastirica videla prikazen, sezidala velika cerkev. Vsi verniki in častivci Marijine se prosijo milih darov v ta blagi namen.“ (*Zgane časopis skupaj in odloži očala.*) Tako! – No, v ta namen hočem pa tudi jaz nekaj darovati. Za tako stvar kaj dati, ni treba biti nikomur žal.

Vse tri (*veselo*). Me hočemo tudi kaj dati!

Micika. O saj res, kar naše „šparovčke“!

Barba. No, to smete storiti; gotovo je to boljše, kakor če svoj denar drugače zapravite. Ljubi Bog vam bo desetkrat in stokrat povrnil kar sedaj darujete v njegovo čast.

Drugi prizor.

Prejšnje. Jera, soseda, plane v sobo.

Barba (*vstane*). Kdo neki prihaja? Ah, soseda – in v kaki hitrici!

Jera (*hitro*). Za božjo voljo, pristavka, kar se danes vse hkrati dogaja, ni mogoče skoro povedati. Ne vém, kaj bi ti najprej povedala.

Barba. No, no – kaj vendar takega?

Jera. Guvernanta otroka že semkaj pelje.

Barba. Potem jim moram takoj naproti! (*Hoče oditi.*)

Jera (*zadrzuje Barbo*). Ne pristavka, ne smeš iz hiše, ker ravno zdaj pride tudi gospa grofinja sem. To ravno sem ti hotela povedati.

Barba. Gospa grofinja pride? Kaj vendar danes vse to pomeni?

Jera. Dobrega gotovo nič, se mi zdi. — Veš, soseda, nekdo te je pri gospe počrnil, ker si guvernant, ko je morala zapustiti grad, obdržala skrivaj pri sebi. In najbrž ona misli, da je Mina še pri tebi. Zato mislim — prihaja gospá tako nenadoma sem. Meni je hišna vso stvar na tihem razodela in zdelo se mi je, da ji bo zelo všeč, če to tebi povem.

Barba. Meni je že prav, naj le pride gospa grofinja. Ali pa že tudi vé, da sta se otroka že povrnila in da je mala Tilka izpregledala?

Jera. Ne besedice ne ve; vrnila se je šele danes zjutraj s potovanja in tudi v gradu se še nobenemu o tem ne sanja ne. Toda kmalu bo tukaj. (*Gre k oknu.*) Vozá, ki je ravnokar stal še pred gradom, že ni več tam. — Ah, se že pelje tam izza gozda — le same pogledjte. (*Vse gledajo skozi okno.*)

Barba. Je že grofinja — da, da, ona je: poznam njeno kočijo. — Soseda, pojdi hitro ven v vežo, zdi se mi, da se odpirajo vrata; gotovo je Mina z otrokoma in pelji jih na óno stran v čumnato. Jaz pa ostanem tu in se pogovorim z gospo grofinjo, in ko pride pravi čas, naj pa prideta obe deklíci semkaj — v znamenje odprla bom te-le duri. Zdaj pa le hitro — že čujem korake zunaj.

Jera. Že grem. (*Hitro odide.*)

Barba (*svojim otrokom*). Tudi vé pojdite ven v čumnato in vljudno se obnašajte do grofičine. — No, kaj pa stojite še tu in zijate?

Ivanka. Ja, mama, kaj pa, če vam gospa grofinja utegne kaj hudega storiti?

Barba. Aj, ne bodite no tako otročje! Kdor ima dobro vest, se mu ni treba nikogar bati. (*Jih priganja.*) Zdaj pa le hitro ven! Kočija je že pred vrati. (*Otroci odidejo.*)

Tretji prizor.

Barba hiti k oknu in pogleda ven.

Barba. Že stopa iz kočije. (*Urno hodi po sobi semintja, piše prah z mize in stolov, in briše s predpasnikom.*) Ah, kakšno je vse! Strahota! Toda naj le pride — danes bo pa ljubi Bog sam enkrat govoril ž njo.

Četrti prizor.

Barba, grofinja **Eleonora** hitro vstopi.

Eleonora. (*strogo.*) Kje je moja pristavka? — Ah, tu ste vi sami. Prišla sem danes samo zaradi vas semkaj in moram nujno z vami govoriti.

Barba (*mirno.*) Záme je vselej velika milost, kadar se gospa ponižajo pod mojo streho.

Eleonora. No, če boste bri mojem današnjem obisku zapazili kaj milosti, to se bo šele pokazalo.

Barba. Ali so gospa grofinja hudi náme?

Eleonora. Da, na vso moč; in vi tudi dobro veste, zakaj.

Barba. Prosim lepo, kaj sem pa storila?

Eleonora. Le nikar se ne držite tako nedolžno; vaša vest bi vam utegnila pravi odgovor dati. (*Ostro pogleda Barbo, kar tudi sicer večkrat med pogovorom stori, a govori pa ves čas z razdraženim glasom.*)

Barba. (*odkritosrčno, ob enem pa odločno — skozi celi prizor takó*). Moja vest? Gospá grofinja, ta mi ne očita nič — to vam lahko rečem pošteno in odkrito v obraz. Jaz storim svojo dolžnost.

Eleonora (*ji seže v besedo*). Ne! Te ne storite, gotovo ne, le nikar se ne domišljajte! Vsaj mene ne boste za nos zvodili! Le počakajte, slišali boste nekaj čisto drugega!

Barba. In kaj vendar, milostiva gospá, sem se pregrešila? Ne morem se domisliti, česa bi bila kriva?

Eleonora (*zaničljivo*). Tako? — No, le poslušajte: Vi ste bili skrivaj zmenjeni z ljudmi, ki so predrzno izzivali mojo jezo, ki so me prevarili — nesramno prevarili — ki so me osramotili pred celim svetom in katere sem zató zapodila iz svojega grada. Da, posebno z eno izmed teh oseb ste bili zmenjeni, in to z najbolj nezvesto, z guvernanto, ki je skrivaj mojima otrokama pomagala pobegniti — in še potuho ste jej dajali — meni vkljub — in ste jo vzeli pod svojo streho. Ali ni vse to res? — Le tajite, če morete!

Barba (*srčno*). Da sem guvernanti trikrat dala prenočišče, to je res, tega tudi ne tajim. Da sem pa vam vkljub to storila — milostiva gospa grofinja, pa ni res, in kdor vam je to rekel, je hudoben človek, ki bližnjemu krade čast in poštenje.

Eleonora. Tako? A saj ste vendar vedeli, zakaj sem nezvesto, nehvaležno guvernanto v svoji odsotnosti zapodila iz grada.

Barba! Res, milostiva gospa, vedela sem to; povedala mi je sama.

Eleonora. In vendar ste jo vzeli pod streho?

Barba. Da, vzela sem jo in vam tudi lahko povem, zakaj: smilila se nam je.

Eleonora. Smilila? — Žena, kaj govorite? Sem vam li meša? Smilila, pravite?

Barba. Da, milostiva gospá, smilila se nam je — zakaj pa ne bi povedala tega? Saj se je žrtvovala samo iz usmiljenja do vaše slepe hčerke in to je tudi vse — kar je zagrešila.

Eleonora. (*besno*). Žena, recite še enkrat to in izgubljeni ste; takoj vas zapodim z otroci vred iz službe.

Barba (*neoplašena*). Gospa grofinja, kar trdim jaz, o tem govore ljudje po celi okolici; in ljubi Bog tudi vé, ali je prav, če mati s svojim otrokom takó ravna! — Angel varih je slepi deklici vdihnil misel, da je zaželela proč, in nihče drugi.

Eleonora. Aj, zdi se mi, da ste tako modri, kakor predrzni! Kaj vendar vsega ne veste! —

To je kar naravnost čudovito! Take modrosti svoji pristavki ne bi bila pripisovala — zares ne!

Barba. Milostiva gospá! Jaz sem priprosta žena; toliko pa vendar-le vem in sem že večkrat slišala, da ni lepó, če gospôda nizke in priproste ljudi zasmehuje!

Eleonora. O, in še občutljivi ste po vrhu! No pa ker že hočete biti vsevedni, bo pač dovoljeno, da vas nekaj poprašam. Meni se zdi, da mi vi celó lahko poveste, kam sta moja otroka pobegnila? — No?

Barba. Da, milostiva gospá, tudi to vam lahko povem. Deklici sta se podali k naši ljubi Gospe v Lurd in k pobožni pastirici.

Eleonora (*na vso moč iznenadoma*). Kaj slišim? Kaj pravite? V Lurd k prismojeni pastirici?

Barba. K bogomili, morate reči.

Eleonora. Žena, ne dražite me čez mero! Ah, to je vendar pregrozno záme, ko slišim, da je moje dete, dete grofinje, postalo žrtva slepega, neumnega praznoverja. Há, česa prazna vera vsega ne stori na svetu! To je strašno!

Barba. Prazna vera? — Milostiva gospá, pride čas, ko bo lurški čudež marsikomu, ki nima nobene vere več, odprl oči — in gospa grofinja bo ena izmed prvih!

Eleonora (*porogljivo*). Jaz? — Pustiva to. Kar prostakom zmeša glavo, to ne zmeša tudi glave grofinji — takó daleč, hvala Bogu, vendar-le še ni prišlo!

Barba (*se bliža Eleonori.*) Kako bi pa bilo, milostiva gospa, ako bi vaša sleporojena hčerka zdaj-le stopila čez ta-le prag — pred vas — z zdravimi očmi?

Eleonora. Žena, dosti je; nehajte s svojimi praznovernimi čenčami. Le verujte, če vam drago, nemogočim stvarjem — jaz nikdar ne bom verovala. (*S poudarkom.*) Dandanes se čudeži več ne godé!

Barba (*slovesno.*) Milostiva gospa, zmotili ste se; o še se gode čudeži — prepričajte se sami! (*Odpre vrata. Otilija plane notri in proti materi. Mina in Zofija obstaneta med vrati.*)

Otilija (*glasno.*) Mamá, preljuba mamá! (*Z razprostrtima rokama stoji pred materjo.*)

Eleonora (*srepe gleda Otilijo.*) Jezus, Marija! (*Se zgrudi. V tistem hipu hitro zagrinjalo pade.*)

Konec IV. dejanja.

Peto dejanje.

Prvi prizor.

Lurška skalna duplina. V ozadji, na levo in desno od razpoke, stoji po ena pognjena miza s piramidalnim stopnjicam podobnim nastavkom. **Angeli** (šest) pridejo, kakor hitro se dvigne zagrinjalo. Voditelj jim namigne, češ da sta mizici prazni in vsi odidejo. Potem pridejo

zopet drug za drugim — vedno le posamezni — s cveticami v posodicah, katere voditelj sprejema in postavlja na stopnjice. Ko je prva miza polna (kakih 10 posodic), pridejo vsi angeli hkrati izza kulis in si ogledajo cvetlično piramido. Nato se napolni enako druga miza. Na posled vsi angeli lepo v vrsto pokleknejo. Godba (harmonij), ki je med vsem prizorom lahno igrala, preide v melodijo zbora romaric, katerih petje se v začetku sliši iz daljave. Angeli se dvignejo in poslušajo nekaj trenutkov s kazalcin a ustih, in potem odidejo. Procesija pojoč vstopi in gre parkrat semtertja čez oder, od sprednje strani proti zadnji in okoli dotičnih kulis. Pred procesijo nese praznično oblečena deklica s trakovi ozaljšano zastavo. Nato sledi več parov belo oblečenih deklet z venčki na glavah in lilijami v rokah. Nato se uvrsti ljudstvo, med njim s pajčolanom zagrnjena grofinja **Eleonora z Otilijo**. Ko se odhod zvrši, vsi pokleknejo in izpojó pesem do konca. V sredi je prosta pot, ob straneh kakor v špalirju belo oblečene deklice.

Drugi prizor.

Zbor romarske procesije se sliši iz daljave.

Milostna mati!
V tebi iskati
[: Sebi pomóči
Hočemo.:]

Ko se ponavlja sklepni verz, odidejo angeli. Nato vstopi procesija.

Nate opíra,
V tebe ozíra
[:Náše se póлно
Solz okó.:]

Glej nas siróte,
Polna dobróte,
[:Sliši nas, o
Marija!:]

Tretji prizor.

Zadnje glasove pesmi pretrga glasno, ježno kričanje mestne županje, ki plane na oder. Klečeče romarice prestrašene vstanejo.

Županja. Tiho! Ljudje, molčite! Moj mož — veste, jaz sem mestna županja — moj mož je rekel, da kar precej zapustite ta kraj! Ali tako ubogate postave? Dobro veste, da je gosposka strogo prepovedala, obiskovati duplino. Kako se torej predrznete vendar-le priti semkaj in vse mesto z vašim obhodom spraviti pokonci? (*K devici-zastavonoši.*) Kdo vam je dal dovoljenje, priti semkaj v to duplino?

Zastavonoša (*se obotavlja.*) Nihče.

Županja. Nihče? in vendar se predrznete priti na ta prepovedani kraj?

Zastavonoša. Poslušale smo le glas svojega srca in menile smo, da nikogar ni treba vprašati tam, kjer Bog sam kliče svoje otroke na kraj milosti.

Županja. Kaj slišim vendar? Kraj milosti? Gnezdo praznoverja, reci rajši.

Romarice (*vse na glas*). Ne norčujte se, mi ne trpimo zasmehovanja!

Županja. Kaj? Pretiti se celo že drznete? Kar poberite se!

Romarice. Vi nam ne boste ukazovali!

Županja. Pri Bogu, to kljubovanje se vam bo utepalo! Res je, jaz nimam pravice tu ukazovati — jaz vam tudi nisem mislila ukazovati — samo posvariti sem vas hotela, da

se varujete prelomiti postavo. Cela Francoska bi se razsrdila, ko bi slišala, da so lurške žene postale žrtva neolikane pastirice. In ali morda ne veste, da je pastirica morala že trikrat priti pred sodišče in se tam zagovarjati? O, kmalu bo prejela zaslužen plačilo in konec bo slepega praznoverja.

Romarica. Ne obrekujte, pastirica je nedolžna!

Županja. Nedolžna?

Romarice. Da, nedolžna!

Županja. Torej res mislite, da je deklica pred Bogom več vredna, ko me vse? Dobro, vašo zastavo v poroštvo! (*Vzame devici zastavo.*) Vas pa pozivljem, da ste za priče. Kdo, vprašam, kdo izmed vas more potrditi s prisego, da se tu v tej duplini godé čudeži? (*Presledek.*) Ah, ve molčite?

Romarice. Poznamo ljudi, ki lahko prisežejo.

Županja. To ne zadostuje; od vas zahtevam prisege. Torej nihče ne more priseči?

(Grofinja **Eleonora** z Otilijo stopi iz množice.)

Eleonora (*vzdigne roko k prisegi s slovesnim glasom.*) Jaz lahko prisežem!

Županja (*iznenadeno*). Vi lahko? — Kdo pa ste vi?

Eleonora. Ako povem, zatajim ponižnost pred vami in temi ženami.

Županja. Ako ne poveste imena, potem je prisega neveljavna.

Eleonora (*dostojanstveno.*) No, ako je svetost prisege pri vas odvisna od osebe, ki prisega, potem vedite: Jaz sem Eleonora, grofinja Osojska.

(Glasovi iznenadenja med množico.)

Županja (*poparjeno.*) Grofinja ste vi?

Eleonora. Da, grofinja, in grad Osoje je moj in mojih pradedov rodni kraj.

Županja. In gospa grofinja hoče s prisego potrditi čudež, ki se je zgodil v tej-le duplini?

Eleonora (*predstavi Otilijo.*) Poglejte to deklico, moje dete je. Slepa je prišla na svet, slepa romala je na ta kraj milosti, in izpregledala je, in z zdravimi očmi se je povrnila zopet nazaj v naročje svoje neverne matere.

Županja (*začudeno.*) Neverne matere? — Kaj hočete s tem reči?

Eleonora. Da, neverna sem bila, kakor ste vi še vedno in je tisoč drugih. A dete je po božji previdnosti postalo rešilni angel svoje brezbožne matere. Da, glasno izpovedam pred vsem svetom: To moje dete je bilo slepo rojeno na telesu, zato da je mati njegova izpregledala na duhu. In semkaj sem priromala danes kot spokornica, ki hoče s solzami kesanja popraviti, kar je nekdanj zagrešila z nevero in trdovratnostjo srca. To svojo hčerko pa hočem posvetiti presveti Devici in njej naj služi vse dni svojega življenja.

Romarice (*šepetajo druga drugi.*) Kakšen čudež! — Čujte, čujte! — Kakšna milost!

Županja (*nevoljna*). Mirujte! — Opominjam vas, da tega, kar je povedala grofinja, ne pripovedujete okoli. Saj poznate postavo!

Romarice. Ne moremo molčati.

Eleonora (*slovesno*). Recite: Ne smemo molčati! Kričeča nehvaležnost bi bila do Boga in do presvete Device, ko bi iz strahu pred ljudmi ne govorili, ko nam Bog sam govori tako glasno in razločno. — Ali pa morebiti mislite gospa županja, da najvišji Gospod nebes in zemlje nima moči, tudi proti volji nevernih, zaslepljenih ljudi razodeti svoja dela? Nad menoj imate zgled. Trdovratno sem nekdanj tajila Boga in njegovo vseomogočnost; brezbožno sem zasmehovala kraj milosti in pobožno pastirico. Njena otročja vera je bila pri meni neumna, prazna domišljija. Proklela sem svoje lastno dete, ki se je zateklo k tej pastirici in njeni ponižni molitvi. Pa vsa moja trma, vsa moja upornost, kaj je pomagala? — Kar je Bog hotel, storil je; z enim migljajem svoje vseomogočne roke naredil je dva čudeža — in največjega je storil nad menoj. Slepороjeni je dal pogled, predrzno zasmehovavko pa je izpremenil v ponižno deklo in vdano spoznavavko svoje moči in dobrote. Glejte, tukaj stoji pred vami!

Županja. Torej hočete, gospa grofinja, da tako kakor vi, verujem tudi jaz, da Bog pastirici izkazuje posebne milosti?

Eleonora. Da, to hočem. (*Navdušeno*.) O, verujte mi, da ni več daleč čas, ko se bo lurški

čudež razglasil od konca do konca sveta. Na tisoče romarjev bo prihajalo semkaj iz vseh dežel in pokrajin, ljudje iz vseh stanov, bogati in revni bodo tu na tem svetem mestu iskali in našli tolažbo in pomoč od presvete Device, in tisoč jezikov bo hvaležno slavilo ponižno pobožno pastirico, ki je toliko milosti prinesla v ta kraj.

Županja (*ginjena*). Vaše besede — ne tajim tega — mogočno segajo v moje srce. Toda čujte: kar vi tu pripovedujete, tega danes pred svetom še ne smemo očitno izpovedati; postave prepovedujejo to.

Eleonora. Vi se motite. Vi ste prišli, da bi posvarili mene in te romarice tukaj, naj se na tem kraju ne mudimo dalje. Toda že je cesarjev dekret (lastnoročno pismo) doli v mestu, s katerim se pobožnemu ljudstvu za vedno dovoljuje prost pristop na ta čudoviti kraj milosti.

Županja. Gospa grofinja, kar ste sedaj rekli, to je nemogoče.

Eleonora. Pojdite in se prepričajte sami. Včeraj zvečer sem sama videla v Lurdu cesarskega poslanca in ž njim govorila. Kar vam zdajle tu pripovedujem, je v tem hipu gotovo znano že po vsem svetu. Zdaj pa, gospa županja, dajte mi zastavo.

Županja (*izroči zastavo*.) Vzemite jo, ne morem in ne maram vam je dalje odrekati. (*Poda Eleonori roko.*) Odpustite mi, milostiva gospa, in tudi vé drage žene, odpustite mi!

In ko boste danes molile tukaj - le k Materi božji, spomnite se tudi name; morda boste molile za — spokorjenko!

(Z eno roko pokrije obraz in hitro odide.)

Eleonora (*gleda za njo slovesno.*) Žarek milosti božje jo je zadel! Tukaj z nova vidite moč in dobroto nebeške Kraljice! (*Dvigne zastavo.*) Zato pa kvišku zastavo in zakličimo glasno: Čast, hvala in slava presveti lurški Devici!

Romarice (*krepeko in navdušeno.*) Čast, hvala in slava preveti lurški Devici.

Eleonora (*izroči zastavo devici-zastavonoši.*) In sedaj na kolena! Še enkrat navdušeno zapojmo pesem Marije, predobrotljive lurške matere milosti božje! (*Vse pokleknejo.*)

Romarice (pojo:)

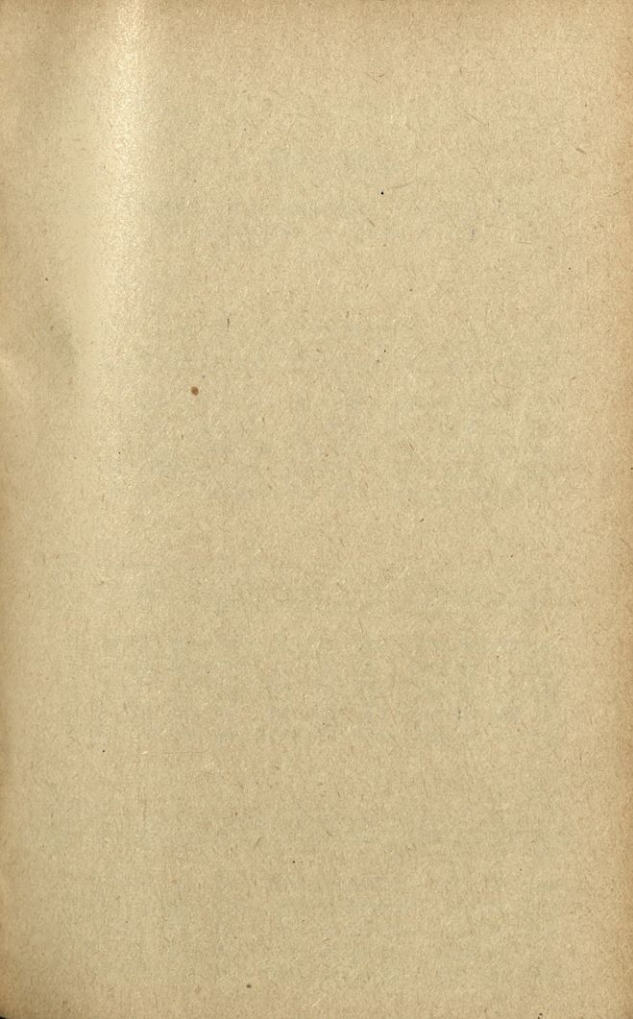
Milostna mati,	Náte opira
V Tebi iskati	V Tebe ozira
[Sebi pomoči	[Naše se polno
Hočemo:.]	Solz okó:.]

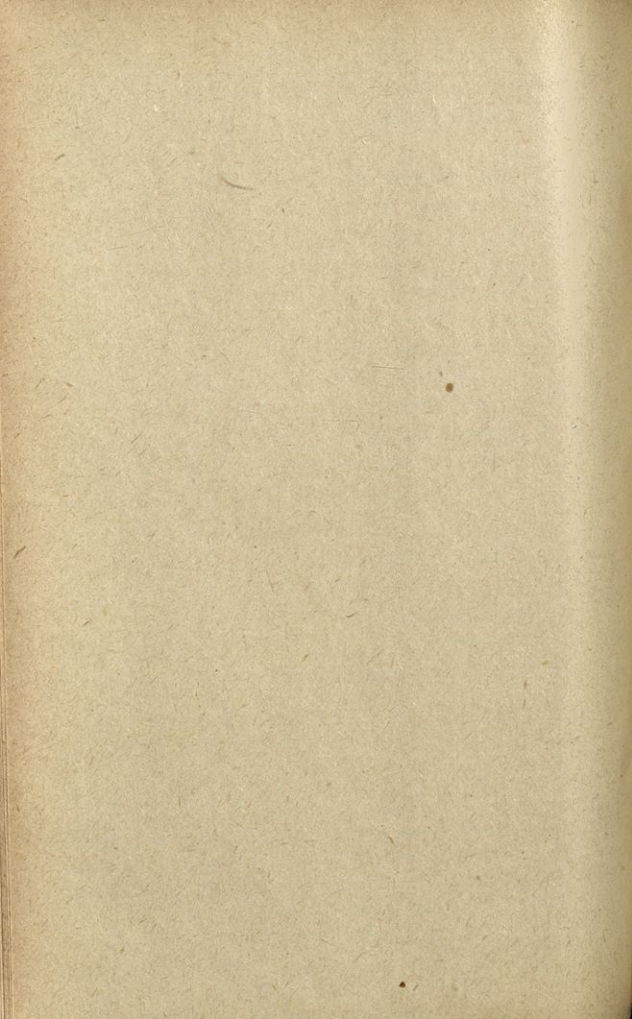
Glej nas sirote
Polna dobrote,
[Sliši nas, o
Marija:.]

Ko se poje zadnja kitica, se v ozadju odgrne zagrinjalo, s katerim je skozi celo peto dejanje bila razpoka zakrita. Pokaže se skupina, ki predstavlja presv. Devico, obdano od klečečih angelov. Skupina, nekoliko vzvišena, je razsvetljena z bengaličnim ognjem. Še predno svitloba ugasne, pade zavesa.

Konec V. dejanja.

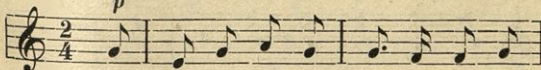

Priloga.

1. Beraška.

(K igri „Pravica se je izkazala“, I. dejanje, I. prizor.
Poje Kruljec. — Zložil E. L.)

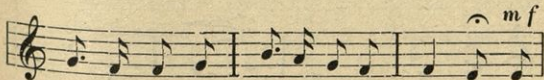
Veselo

p

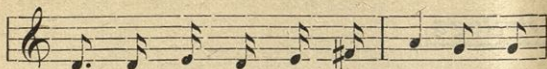
1. Ka - te - ri je naj - bolj - ši stan, Lju-
2. Za po - sla je naj - gor - ji stan, Da
3. Na za - dnje ven - dar - le be - rač Po-
4. Nih - če ne pravda se z meno, Nih-
5. U - bo - gaj - me je mo - ja last, Ki

1. dje si go - vo - ri - jo, Vsi svo - je - mu za-
2. mo - ra slu - žbo - va - ti, In kme - tu se naj-
3. ču - ti se naj - bo - lje; Brez vsa - ke nevoš-
4. če me ne na - pa - de; Za mal - ho nič se
5. jih nih - če ne vgra - bi; Do - kler je še kaj

1. ba - vlja - jo, Si dru - ze - ga že - li - jo. Ves
2. huj - še zdi, Da mo - ra kmeto - va - ti. Go-
3. člji - vo - sti Je lah - ko dobre vo - lje. Za-
4. ne bo - jim, Ni - kdo mi je ne vkra - de. Ži-
5. do - brih src, Ni - kdar se ne iz - ra - bi. Ko

1. svet je sa - mo go - dr - nja - je, Živ-
2. spo - da čmer - na tu - di to - ži, Da
3. vist, ki vse sta - no - ve be - ga, Do
4. vim brez vsa - ke - ga pre - pi - ra In
5. ste - če se u - tež pri u - ri, Po-

1. lje - nje ve - dno o - pra - vlja - nje. Ves
2. sla - bo je v go - spo - ski ko - ži. Go-
3. na - še - ga sta - nu ne se - ga. Za-
4. vest po - šte - na me pod - pi - ra. Ži-
5. tr - kam pa na bo - žje du - ri. Ko

zadržano.

1. svet je sa - mo go - dr - nja - nje. Živ-lje-nje
2. spo - da čmer - na tu - di to - ži, Da sla - bo
3. vist, ki vse sta - no - ve be - ga, Do na - še-
4. vim brez vsa - ke - ga pre - pi - ra In vest po-
5. ste - če se u - tež pri u - ri, Po - tr - kam

1. ved - no o - prav - lja - nje.
2. je v go - spo - ski ko - ži.
3. ga sta - nu ne se - ga.
4. šte - na me pod - pi - ra.
5. pa na bo - žje du - ri.

2. Dijaška.

(K igri „Pravica se je izkazala“, I. dejanje, 4. prizor
Pojeta Peter in Pavel. — Zložil E. L.)

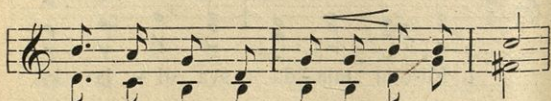
Koračnica.

m f

1. že - ja, že - ja, že - ja! 2. Že - ja je naj

2. huj - ša ka - zen, Že - ja je gor - je,

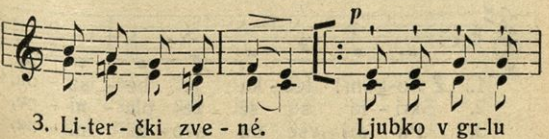
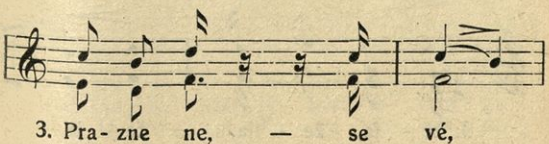
2. Kadar je ko - za-rec prazen, Prazno je sr-

2. cé. Ne pre - že - neš te praz - no - te

2. Do - kler vin - ske ni mo - kro - te, Že - ja, že - ja

3. že še-ga - če, Daj - te brž na-ma pi - ja - če!

3. Že - ja, že - ja, že - ja, že - ja,

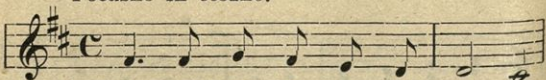

3. že - ja, že - ja, že - ja.

3. Z Bogom!

(K igri „Pravica se je izkazala“, II. dejanje, 2. prizor
Poje France. — Zložil E. L.)

Počasno in otožno.

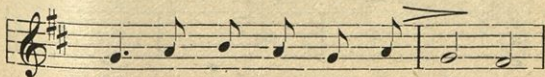
1. „Z Bo-gom!“ tež - ka je be - se - da,
2. Skri - le so se že pla - ni - ne,
3. Pa saj vse na sve - tu mi - ne,

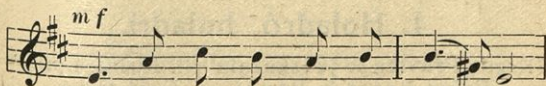
1. Ž njo se ža - lost v du - šo vse - da,
2. Mi - le mo - je do - mo - vi - ne.
3. Pri - de, se po - ka - že, zgi - ne,

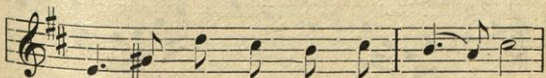
1. V pr - sih glo - da, sr - ce vi - je.
2. Da - leč sta - ri - ši so dra - gi,
3. Res - ni me spo - min pre - tre - sa,

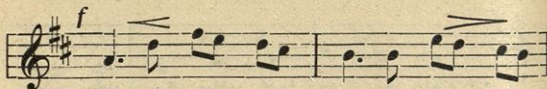
1. Sol - za li - ce - mi po - li - je,
2. Lju - bi brat - je, znan - ci bla - gi.
3. U - re zad - nje - ga slo - ve - sa,

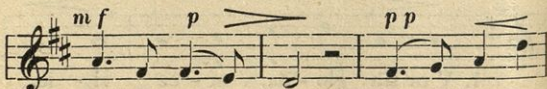
1. Ko se s svo - ji - mi po - slav - ljam,
2. Tu - ji svet mi jih od - mi - če,
3. Ko bom ce - li svet za - pu - stil,

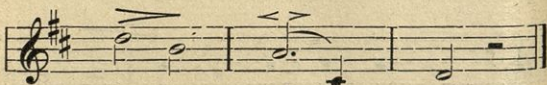
1. Ko do - ma - či kraj po - zdrav - ljam.
2. Sr - ce mi pa ved - no kli - če
3. Zad - njič še v slo - vo iz - u - stil :

1. Ko za - kli - čem go - ram, lo - gom:
 2. Njim in do - mu, go - ram, lo - gom:
 3. Kršnim go - ram, cvetnim lo - gom:

- 1-3. „Z Bogom, z Bo - gom! Z Bo - gom oj

- 1-3. z Bo - gom, z Bo - gom!“

4. Holadró, holadri.

(Kigri „Pravica se je izkazala“, II. dejanje, 4. prizor
 Pojeta Peter in Pavel. — Zložil E. L.)

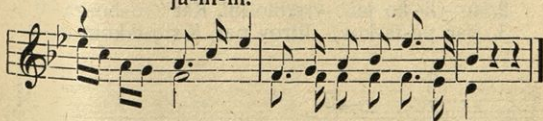
1. Ho - la - dró, ho - la - dri,
 2. Ju - hi - hi, ju - he - he,

Ho - ladri
Ju - hehe

1. Mi smo ti-či, mi smo mi! Ho la - dri.
2. Svet naj rakom žvižgat gre, Ju - he - he,

holadrö
ju-hi-hi.

1. ho - la - dro, Vse do-bimo, kar le čmo.
2. ju - hi - hi, Le da v miru nas pu-sti

5. „Železnica je lepa stvar“.

(Kigri „Pravica se je izkazala“, II. dejanje, 6. prizor.
Poje krčmar. — Zložil E. L.)

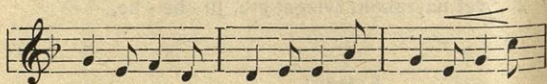
Veselo.

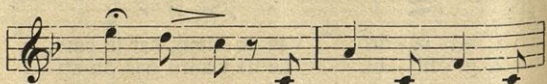
1. Že - lez - ni - ca je le - pa stvar, A
2. Jaz ce - nim mo - dro vso ze mljo In
3. Za - to pa vri-skam zdaj ve-sel, S ko-

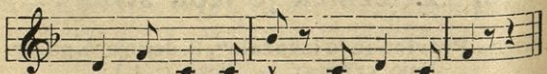
1. me - ni je pač ma - lo mar. I,
 2. soln - ce, me - sec in ne - bo, Le
 3. sil - cem mer - jev - ca sem vjel, Teh

1. kaj mi bo že - lez-ni-ca, Do - bi-ček spravljen
 2. to - li-ko je vredno mi, Kar o-bo-ga-ti
 3. par pe-ta-kov, litrov par, K sto-takom de-la

1. ta je tič!
 2. mi moš-njič.
 3. mi mo-stič. } Kaj bri - ga me - ne

- 1-3. ce - li svet, Če žep moj ni-ma nič!

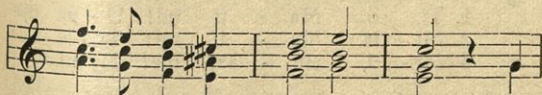
6. „Le-ta soldaški boben.“

(K igri „Zamujeni vlak“, 3. prizor. — Priredil
P. Angelik Hribar.)

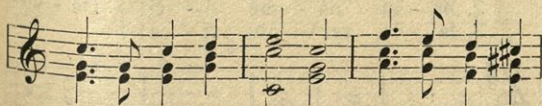
Moderato assai.

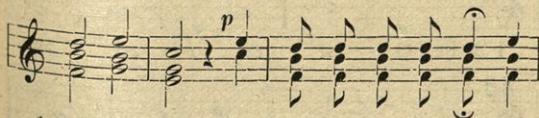
1. Le - ta sol - da - ški bo - ben,
2. Le - ta sol - da - ška sa - blja,

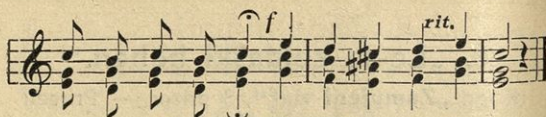
1. Ta bo moj ta vel'-ki zvon: Le-
2. Ta bo mo-ja svit-la luč; Le-

1. ta mi bo za - zvo-nil, Ka-dar jaz u-
2. ta mi bo sve - ti - la, Ka-dar jaz u-

1. mi - ral bom. } Ho - dri - lja dri - lja - la. Ho-
2. mi - ral bom }

1-2. dri-lja dri-lja la, Ho-dri-lja dri-lja-la.

7. Otilijina pesem.

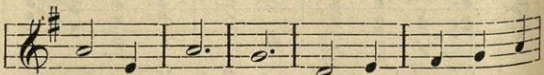
(K igri „Lurška pastirica“, III. dejanje, 2. prizor.
Priredil L. Belar.)

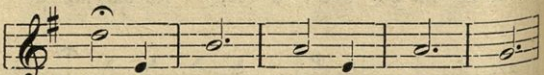
1. Ti, o Ma - ti mi! U - pa - nje
2. Mi - la Ma - ti mi! Tvo - je o -
3. Ma - ti, slu - šaj me! Ti mi to -

1. mo - je sa - ma si Ti!
2. br - ni na - me o - či!
3. la - ži rev - no sr - ce! } De - vi -

1-3. ca in Ma - ti! Vsli - ši mo - je že -

1 3. ljé! O - zri se, o - zri se

1-3. Do - brot - lji - vo na me!

8. Zbor romaric.

(K igri „Lurška pastirica“, V. dejanje, 2. prizor. —
Zložil E. L.)

Zmerno.

p

1. Mi - lo-stna Ma - ti, V Te - bi i-

p

1. ska - ti Se - bi po - mo - či Ho - če-

mf

1. mo. Se - bi po - mo - či ho - če-

mf

mf

1 mo. 2. Na - te o - pi - ra, Na - te o -

mf

2. zi - ra Na - še se pol-no Solz o-

f

2. ko, Na - še se pol - no Solz o-

f

2. ko. 3. Glej nas si ro - te Pol-na do-

p

3. bro - te, Sli - ši nas, o Ma - ri-

3. ja! Sli - ši nas, o Ma - ri-

Sli - ši nas,

pp

3. ja! Sli - ši nas, o Ma - ri - ja
O Ma - ri - ja

pp

Sli - ši nas,

Sli - ši nas

f

3. Sli - ši Sli - ši nas, o Ma - ri - ja, Sli - ši nas,

f

O Ma - ri - ja

3. nas o Ma - ri - ja!
o Ma - ri - ja!